

KIRJE PAAVILLE

Heinäkuussa 2015

Querido Papa Francisco Hyvä Paavi Franciscus

Tänä aamuna kuuntelin radiosta uusimpia huonoja uutisia ja ennusteita ilmastonmuutoksesta. Se ahdisti. Lähdin kävelylle Luoja luontoon, se on lapsesta asti ollut tapani löytää ahdistukseen lievitystä ja viisautta siihen miten vaelttaa eteenpäin.

Jumala itse on kohdattavissa luonnon kauneudessa.

Kuljin rakkaan lähijärven rantaa, pitkin metsäpolkua. Tulin paikkaan, jossa kasvaa metsämansikoita. Aurinko oli kypsytännyt niitä runsaasti, kumarruin noukkimaan ja syömään. Mieleni täyttyi kiitollisuudella.

Ajattelin kiitollisena myös Sinua. Ajattelin kirjettä, jonka Sinulta sain – samalla kuin miljardit muut. Eli kiertokirjettäsi *Laudato si'tä*. Olen viime viikkoina lukenut sitä keskittyneesti ja arvostaen. Se on täynnä osuvaa analyysiä tästä ajasta jota elämme, ja lisäksi viisaita ajatuksia siitä, miten voisimme selvitä kriisistämme eteenpäin.

Metsämansikoiden keskellä kiteytyi ajatukseni kirjoittaa Sinulle takaisin.

Voin kuvitella, että Sinulla on paljon työtä etkä varmaankaan ehdi minulle vastata. En odotakaan sinulta mitään, en tahdo aiheuttaa ylimääräistä vaivaa. Mutta tämän takia päädyin kirjoittamaan tällaisen avoimen kirjeen ja kutsua samalla vuoropuheluun kaikkia, joita tämäntapaiset kysymykset eivät jätä rauhaan:

Miten selviämme ihmiskuntana elossa, kun tuulet yltyvät eli tämän ekologisen ja yhteiskunnallisen kriisin pyörteissä?

Miten voimme minimoida ja lievittää kärsimystä, jota rajut muutokset aiheuttavat – erityisesti köyhille ja haavoittuville ihmisille, puhumattakaan muista lajeista?

Millainen kristinusko kestää tämän sivilisaation romahduksen? Eikä vain selviydy itse vaan kykenee olennaisilla tavoilla tukemaan meitä kaikkia? Miten kristillinen hengellisyys voi jo nyt olla johdattamassa meitä viisauden poluille ja perusteelliseen elämänmuutokseen?

Miten eri uskonnot ja aatteet voivat yhdistää voimansa välttämättömän muutoksen muodostamiseksi?

Millainen voi olla tästä valtakulttuurista poikkeava, toisenlainen, elämää puolustava maailmankatsomus?

Kaipa monenkeskistä dialogia, multialogia. Tätä sanaa käyttävät bolivialaiset ystävieni. (Latinalainen Amerikka on sydäntäni lähellä, kerron myöhemmin lisää.)

Suomalaisena kuulun kiinteästi tähän kuolemahakuiseen läntiseen kulttuuripiiriin. Samalla oman kulttuurini juuret ulottuvat myös toisenlaiseen maaperään. Esimerkiksi äidinkieleni suomi ei kuulu indoeurooppalaisiin kieliin, vaan pienehköön suomalais-ugrilaiden kielten ryhmään. Kieleni kantaa muistumia toisenlaisesta maailmankatsomuksesta, ihmiskäsityksestä ja luontosuhteesta kuin tämä läntinen valtakulttuurimme.

Kutsun niitä arvokkaita piirteitä, joita löydän omasta suomalaisesta perinteestäni *metsän viisaudeksi*.

Olen teologi, siis koetan hapuilla sanoa jotain sanojen tuolla puolen olevasta Jumalasta. Tarkemmin sanottuna toimin tutkijana. Teologian alan väitöskirjani käsitteli ”maan viisautta”. Etsin edelleen viisautta, joka auttaisi meitä ihmisiä selviytymään ja elämään ihmisarvoisesti.

Etsin viisautta lähes epätoivoisesti. Mutta vain lähes.

Etsin viisautta oman kulttuurini vanhimmista sielunkerroksista, ja etsin sitä kristinuskosta. Nämä kaksi suurta uomaa eivät sisimmässäni ole koskaan olleet ristiriidassa, vaan koen niiden vahvistavan toisiaan.

Lisäksi olen hakeutunut multialogiin joidenkin maailman alkuperäiskansojen ajattelijoiden kanssa. Täällä pohjoisessa elävät saamelaiset, Euroopan ainoa alkuperäiskansa, kielisukulaistemme. Käyn heidän kanssaan keskustelua ja olen myös ajoittain ollut töissä saamelaisalueen seurakunnissa.

Viime aikoina olen solminut yhteyksiä bolivialaisiin teologeihin ja filosofiin ja kansalaistoimijoihin, jotka ammentavat erityisesti kulttuurisista juuristaan alkuperäiskansa aimaroina.

Teen tällaista ajattelu- ja kirjoitustyötä päätoimisesti, sillä minusta nämä isot kysymykset vaativat sitä, ne vaativat aikaa ja ajattelun rauhaa.

Mutta pohjimmiltani olen pappi. Minut on vihitty Suomen evankelis-luterilaisen kirkon papiksi melkein 20 vuotta sitten, ja vuosikautia olen tehnyt peruspapin työtä seurakunnissa. Arvostan ja rakastan sitä työtä kovin. Nyt teen papin työtä vain ajoittain, ja lisäksi opetan aina välillä lähiyliopistossamme teologian opiskelijoille messua ja liturgian teologiaa.

Koen toteuttavani palvelijan kutsumustani pappina tällä hetkellä ennen muuta tutkijana ja kansalaistoimijana.

Oma luterilainen kirkkoni on minulle rakas, vaikka näen myös sen puutteet. Kuitenkin tämä kirkkoni on välittänyt minulle yhteyden kristillisen tradition keskeisiin aarteisiin. Niiden avulla voin kiitollisena etsiä yhteyttä kolmiyhteiseen Jumalaan Raamatun viisauden ja pyhien sakramenttien välityksellä. Tietysti Jumala puhuu myös kaiken luotunsa kautta.

Rakas kirkkoni on kyennyt myös elämään tradition elävässä virrassa, uudistuen. Se on avannut minulle käsivartensa: naisena voin toimia pappina ja antaa kaikki lahjani ja kykyni Jumalan valtakunnan työhön. Samoin suomalainen yhteiskunta on tarjonnut minulle mahdollisuuden kouluttautua hyvin pitkälle, ja tiedostan olevani hyvin etuoikeutettu tässä maailmassa. Olen niin

kiitollinen! Ja haluan työlläni palvella erityisesti niitä, joilta puuttuu kaikki.

Ajattelen, että myös työ ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi on toimintaa maailman köyhimpien elinolosuhteiden puolesta. Se on työtä lukemattomien pienten ja suurten lajien puolesta, jotka eivät kykene sopeutumaan liian äkillisiin muutoksiin.

Kun etsin viisautta ja kristinuskoa, joka kestää romahduksen, olen liikkeellä avoimin ja ekumeenisin mielin. Vanhat kirkot eli meidänkin äitikirkkomme Sinun kirkkosi sekä Idän ortodoksinen kirkko ovat erityisellä tavalla säilyttäneet jatkumon kosmiseen, kokonaisempaan uskonymmärrykseen. Siitä Sinä ja myös suuresti arvostamani Konstantinopolin patriarkka Bartolomeos ammenatte nyt, kun ihmiskunta kaipaa hengellisiä suuntaviittoja ja johtajia kenties kipeämmin kuin koskaan.

Täällä itäisessä Suomessa elämme vanhoilla ortodoksisen kulttuurin mailla. Meidän luterilaisten yhteys ortodoksisiin sisariin ja veljiin on läheinen. (Sivumennen sanoen, Itä-Suomen yliopistossa opetetaan samassa yksikössä läntistä ja itäistä teologiaa, se lienee ainutlaatuista maailmassa.) Itsekin kaipaan aika ajoin vetäytyä Uuden Valamon luostarin vierasmajaan, jotta voin hengitellä luostarin rauhaa.

Kaipaam siis monenkeskistä dialogia kysymyksistä, joita Sinäkin olet kiertokirjeessäsi nostanut esiin. Koetan havainnollistaa omia pohdintojani seuraavassa esimerkeillä suomalaisesta arjestani. Toivottavasti se ei käy tylsäksi! Ajatukseni on näyttää, miten toisenlainen maailmankatsomus vielä sinnittelee keskellä läntistä valtakulttuuria. Ehkä suomalais-ugrilaisuudella on jotain annettavaa, kun etsitään vaihtoehtoa kulutusriippuvuuskulttuurille? Voisiko länsimainen elämänmuoto uudistua?

Kun kävelin mansikkapaikaltani kotiin, poimin polun varrelta muoviroskia pois. Ensiksikin siksi, että ne ovat valtavan rumia ja toiseksi siksi, että ne eivät kuulu luontoon. Joku pieni eläin voisi nielaista värikkään roskan ja tukehtua.

Muovin ja öljyn valtakunta on voimiensa tunnossa, mutta Kristuksen valtakunta on niitä vahvempi. Sinun sanoillasi: kauneuden valtakunta.

Olen iloinen Sinusta ja siitä miten kannat suurta vastuutasi kauniilla tavalla.

Kaikesta huolimatta on paljon syytä iloon. Ilo – erityisesti evankeliumin ilo – muuttaa maailmaa.

”Minulla on metsässä pyhä paikka”

Noin kirjoitin päiväkirjaani jo pienenä tyttönä, samoihin aikoihin kun aloin lukea itse omaa pientä Uutta testamenttiani.

Huomasin sinun tviitteen kesällä: ”Alkuperäiskansojen yhteisöille maa ei ole hyödyke, vaan lahja Jumalalta, pyhä paikka.”

Vaikken suomalaisena kuulu alkuperäiskansaan, kuulun kuitenkin ”subarktiseen metsäkansaan” ja tunnistan luonnon pyhyden. On äärimmäisen tärkeää, että tälle tunnolle on sijansa myös kristillisessä traditiossa. Ilokseni näin on.

Anteeksi kun kirjoitan näin paljon itsestäni! Mutta samalla koetan konkretisoida, mihin suuntaan intuitioni minua kuljettavat.

Mistä lapselle tuli tunto luonnon pyhydestä? Kertoiko sen metsä itse? Leikin usein metsässä yksin. Kuulinko Luojan puheen?

Olen kristitystä kodista ja vähitellen usko alkoi tulla minulle yhä henkilökohtaisemmaksi. Rippikoulussa kotiseurakuntani pappi tutustutti meidät Pyhään Franciscus Assisilaiseen. Erityisesti kertomus siitä, miten veli Franciscus kesytti Gubbion villin suden teki minuun vaikutuksen.

Vuosia myöhemmin löysin itseni opiskelemasta teologiaa. Pyhän Franciscuksen köyhyyden tema kietoutui mielessäni kysymykseen maapallon köyhien hädästä. Kuulin Latinalaisen Amerikan vapautuksen teologiasta, muun muassa Gustavo Gutiérrezistä. Hänen mukaansa materiaallinen köyhyys merkitsee kärsimystä ja ennenäikaista kuolemaa ja on Jumalan silmissä skandaali. Kuulin perusyhteisöistä, joissa köyhät itse löytävät Raamatusta voimaa elämään ja yhteiskunnalliseen muutokseen.

Lähdin vapaaehtoistyöhön El Salvadoriin, jossa oli juuri päättynyt järkyttävä sisällissota. Se oli minulle tärkeä puoli vuotta.

Tein ensimmäisen opinnäytetyöni vapautuksen teologian spiritualiteetista eli hengellisyydestä. Myöhemmin opiskelin lisää Costa Ricassa, tutustuin maanosan naisten raamatuntulkintoihin ja vähitellen myös siihen, miten ekologiset teemat nousivat esiin sikäläisessä teologiassa.

Väitöskirjassani paneuduin brasilialaisen nunnan, filosofin ja teologin Ivone Gebaran käsityksiin tietämisestä ja teologiasta. Gebara pohtii pitkiä aatehistoriallisia kaaria, kuten sitä, miten läntisessä maailmassa omaksuttiin mekanistinen (eli konemainen) käsitys todellisuudesta ja miten tuo käsitys on nyt tullut tiensä päähän. On siirryttävä ymmärtämään maailma kokonaisvaltaisemmin, suurena elävänä organismina.

Tällaiset ajatukset resonoivat oman kokemukseni kanssa. Ne sanoittivat sitä yhteenkuuluvuutta, jota olin kokenut lapsesta saakka kasvaessani metsän sylissä ja järven rannalla, yhteydessä eläimiin ja isäni viljelemiin peltoihin.

Viime vuosina olen koettanut tehdä omalle kontekstilleni – suomalaiselle kulttuurille – ominaista teologiaa, ”metsän teologiaa”. Yksi keskeisiä tavoitteitani on palauttaa kulttuurini ikaikainen taju luonnon pyhydestä arvoonsa.

On upeaa, että luomakunnan pyhyys on myös kristillisen tradition, erityisesti sen viisaisuoman alkuperäinen näkemys. Psalmeissa koko luomakunta ylistää, Jumalan kunnia on läsnä luonnossa. Pyhät ihmiset, kuten esimerkiksi Pyhä Franciscus ja Pyhä Hildegard Bingeniläinen ovat ymmärtäneet koko kosmoksen elävänä, Jumalan pyhän läsnäolon paikkana.

Idän kirkon traditio on katkeamatta pitänyt yllä ymmärrystä luonnon sakramentaalisuudesta. Myös Martin Lutherin ajattelussa yhdistyivät Jumalan tämän- ja tuonpuoleisuus. Lutherille Jumala oli läsnä jokaisessa jyväsessä ja jokaisessa puun lehdessä.

Vain länsimainen mekanistinen ja rationalistinen kulttuuri haluaa sulkea silmänsä tältä pyhän todellisuudelta. Ja juuri siksi se ajaa harhaan. Pyhän taju voisi palauttaa ihmiskunnalta kadonneen rajan tajun ja osoittaa uuden, elämään vievän suunnan.

Kulttuuri joka kykenee rajoittamaan itseään

Hyvä paavi Franciscus, kirjoitat kiertokirjeessäsi (kohdassa 105), että tällä hetkellä meiltä ”puuttuu tervettä etiikkaa, kulttuuria ja spiritualiteettia, jotka todella asettaisivat rajat ja opettaisivat selvänäköistä itsehillintää (*clear-minded self-restraint*)”.

Sinun tulkintasi läntisestä valtakulttuuristamme on osuvaa. Mikä parasta, etenet siitä myös ehdottamaan polkuja eteenpäin, johonkin kestävämpään kuin tämä kulutus- ja rahakeskeinen maailmamme.

Tarvitsemme spiritualiteettia, joka palauttaa rajan tajun. Olennainen osa sellaista hengellisyyttä on tunnistaa taas luonnon pyhyys ja myös jokaisen ihmisen pyhyys.

Jokaisen ihmisen ruumiin ja sielun koskemattomuutta on kunnioitettava. Tämä ei toteudu ihmiskaupan, äärikapitalismin ja sen mielenmuokkausteollisuuden maailmassa.

Jokainen metsä ja meri ja kaikki niiden eläimet ovat pyhiä, niitäkin suojaa koskemattomuus. Ihmiselle on annettu oikeus ottaa maasta elämisensä tarpeet, mutta kohtuudella ja aiheuttamatta toisille (lajeille) tarpeetonta kärsimystä.

Uusi sivilisaatio on kohtuuden sivilisaatio. Kohtuus on tärkeä ihanne muun muassa suomalaisessa vanhassa ajattelussa.

Uudessa kulttuurissa tavoitteena ei ole rajaton kasvu vaan tasapaino. Tällainen näkemys on yhä elävä esimerkiksi aimaroiden ajattelussa.

Saamelaiset katsovat, että luonto on valmis. Se ei tarvitse ihmistä kehittämään itseään. Ihmisen tehtävä on jättää itsestään luontoon mahdollisimman pieni jälki.

Nämä ovat viisaita ihanteita, vaikkakin niiden mukaan eläminen tuntuu olevan meille äärimmäisen vaikeaa. Se vaatii yhteisen vallitsevan maailmankatsomuksemme vaihtamista. Mekanistisesta edistysuskosta on siirryttävä kokonaisvaltaiseen käsitykseen todellisuudesta ja kohtuuteen.

Miksipä ei? Jos lännessä vaihdettiin maailmankatsomusta muutama vuosisata sitten – teknis-tieteellisen vallankumouksen ja valistuksen myötä – miksi emme tekisi sitä nyt uudestaan? (Jos emme tee, ihmiskunta tekee kuolemaa.)

Kun siirrymme kohti uudenlaista maailmankatsomusta, ei kannata hylätä sitä, mikä valistuksessa ja modernissa ajattelussa on hyvää ja kestävä. Myös ne työkalut tarvitaan muutoksen tekemiseen. Mutta on pikaisesti irtauduttava kaikesta siitä, mikä pimittää meiltä luonnon ja ihmisen pyhyiden ja Jumalan Hengen voiman.

Uusi sivilisaatio ei enää ole joko-tai-kulttuuri. Se on sekä-että. Siinä tunnustetaan hengen todellisuus ja etsitään tietä myös Jumalan Hengen yhteyteen. Mistä muusta löytyisi riittävä vastavoima mammonalle eli nykykielellä ylikulutukselle ja yliteknologisoitumiselle?

Uusi sivilisaatio on kontemplatiivinen. Romahduksen lähestyessä olennaista on mielen tasapaino, se tyyneys joka syntyy, ainakin meille kristityille, yhteydestä Jeesukseen Kristukseen. Mutta tästä enemmän tuonnempana.

Erään muualta tulleen vieraan mielestä suomalaiset ovat kontemplatiivista kansaa. Hänen mukaansa se näkyy esimerkiksi meidän saunakulttuurissamme: ihmiset viihtyvät saunassa hiljaisuudessa tai vaimeasti rupertellen. Uimaan pulahtaminen tai järvenselän katselu saunan kuistilta tapahtuvat rukouksen ilmapiirissä.

Sauna ei ole meille paheellinen loukko, vaan ikiaikainen pyhä paikka. Saunominen on kosminen restauraation riitti, jossa ihminen uudistaa suhteensa elementteihin: tuleen, veteen, ilmaan ja maahan. Saunassa on perinteisesti synnytetty, ja saunassa pesty ruumiit. Yhä edelleen saunan pyhyyttä kunnioitetaan, siellä ei meluta, eikä sinne tuoda kännyköitä.

Suomalaiset tosiaan sietävät hyvin hiljaisuutta. Sen huomaa esimerkiksi kevättalvella, kun lukemattomat suomalaiset lähtevät pilkille. Miehet ja naiset voivat istua tuntikausia paikallaan jäällä pikkuruisen avannon äärellä, tulipa kalaa tai ei. Selvästi kyse on kontemplaatiosta, sanattomasta katselun ja kuuntelun rukouksesta.

Kun tuulet yltyvät

Ei liene tarpeen kuvailla laajasti, miten monin tavoin olemme jo kyenneet järkyttämään luonnon tasapainojärjestelmiä. Erityisesti Arktiksella ja Päiväntasaajalla elävät ihmiset kokevat tämän arjessaan lukemattomin, pelottavin tavoin. Emme ole kuunnelleet ja kunnioittaneet luonnon omaa viisautta.

Nyt tämä uhkaa ajaa meidät sukupuuttoon. Pahimmassa tapauksessa ihmiskunnan tarina voi tulla päätökseensä. Sitä tuskin kestää ajatella.

Tuulet yltyvät. Alkukesä 2015 oli Suomessa poikkeuksellisen tuulinen, tuulet hakkasivat kesämökkimme venettä kiviin. Tuli kolme isoa reikää (jotka mieheni sitten paikkasi).

Kauheat helleaallot lisääntyvät, Pakistanissa, Etelä-Euroopassa ja eri puolilla. Köyhimmät voivat vain unelmoida ilmastoinnista. Vanhuksia menehtyy kuumuuteen.

Luonnon monimuotoisuuden kato, merien happamoituminen, metsät, makea vesi... Ekologinen kriisi on vain yksi ulottuvuus tämän sivilisaation törmäyskurssissa. Muita ovat muun muassa finanssikriisi (joko tämä lama jää pysyväksi?), yhteiskuntien yhä suurempi haavoittuvuus (yli-innostunut teknologisointi), kulkutaudit jotka leviävät ennennäkemättömän nopeasti (lentokoneilla), väkivaltaiset ääri liikkeet tai valtavat joukot ihmisiä, jotka etsivät turvaa.

Toinen viisas hengellinen johtaja, ystäväsi Konstantinopolin patriarkka Bartolomeos on todennut vuosia sitten erään ilmastokokouksen edellä, että ilmastonmuutos on oire moraalista ja hengellisestä häiriötilasta. Siksi ratkaisujen, joilla on pysyvää merkitystä, täytyy pohjautua maailmankatsomukselliseen ja hengelliseen syvämuutokseen.

Miksi kristinusko on ollut niin hampaaton estämään tai hidastamaan tällaista romahduksen reittiä?

Yksinkertaistettu vastaus kuuluu, että kristinusko on itse syyllinen länsimaisen kulttuurin luontovihamielisyyteen. Aatehistorioitsija Lynn White Jr. esitti tämän ajatuksen artikkelissaan vuonna 1967. Siitä saakka ajatusta on toistettu erityisesti akateemisessa maailmassa niin paljon,

ettei yleensä koeta tarpeelliseksi pohtia, pitääkö se paikkansa.

Whiten mukaan juutalais-kristillisen tradition suurimpia ongelmia luontosuhteen kannalta ovat Raamatun alkulehdillä luonnonhallinnan ajatus - ”ottakaa maa valtaanne” - sekä korostettu ihmiskeskeisyys.

Whiten kritiikissä on perää siinä määrin, että kristityt ovat eri vaiheissa painottaneet uskonkäsityksiään liian ihmiskeskeisesti. Tämä pätee erityisesti läntisiin kirkkoihin.

Sillä alkulähteet, kuten Raamatun tekstit ja varhaisen kirkon teologiset painotukset, ovat huomattavan kokonaisvaltaisia. Pelastus koskee koko luomakuntaa, koko kosmosta.

Luonnonhallinta ei Raamatussakaan merkitse riistoa. Ihmisen oikeutta ottaa luonnosta elämisenä tarpeet tasapainottaa välittömästi velvollisuus huolehtia maan hyvinvoinnista: viljellä ja varjella.

Tämä traditio ei alkulähteillään ja omimmillaan ole niin ihmiskeskeinen kuin välillä (totta kyllä) näyttää. Ajattelen, että varsinaisesti kristinusko on Jumalakeskeinen, tai Kristuskeskeinen. Ja kun ihmisen mieli ja koko olemus suuntautuu Jumalaan, suuntautuu se samalla palvelemaan kaikkia kärsiviä.

Kysymys ei ole ensisijaisesti syyllisyyden- ja velvollisuudentunteista. Kyse on syvästä yhteenkuuluvuuden tunteesta kaiken olevan kanssa, ja rakkaudesta. Näin esimerkiksi Pyhällä Franciscuksella, jonka muuten myös Lynn White noteeraa kristinuskon luontomyönteisen puolen edustajana.

Näen kristinuskon roolin tänään niin, että meidän kristittyjen on kuljettava juuriin asti ulottuvan itsekritiikin kautta: missä olemme unohtaneet jotain olennaista, missä kulkeneet harhaan ja alkaneet myötäillä mammonan ihanteita. Vedetään jo pää puskasta.

Sen jälkeen on katumuksen eli *metanoian* aika, aika katsoa eteenpäin. Mitä tämä traditio voi antaa ihmiskunnalle, jotta vältämme täyden romahduksen ja voimme ponnistella voimat yhdistäen tulevaisuuden puolesta?

Evankeliumien mukaan Jeesus Nasaretilaisen sanoman ydintä oli: ”Jumalan valtakunta on tullut lähelle. Kääntykää (*metanoiete*) ja seuratkaa minua”. Alkulähteiden kreikan kielen sana *metanoia* merkitsee kääntymystä, katumusta, parannusta tai mielenmuutosta. Se on hyvin rikas sana.

Noia tarkoittaa mieltä, *meta* jotain tuolla puolen olevaa, suurempaa. Kehottiko Jeesus meitä etsimään yhteyttä ihmisen suurempaan, avarampaan mieleen?

Se toinen mieli minussa on aika ahdas arkimieli, se jossa ajatukset sinkoilevat. Se huolestuu vähän kaikesta, pelkää ja käpertyy itseensä.

Avarampi mieli on tyyni kuin vesi syvyyksissä, vaikka pinnalla aallot riehuisivat. Avarampi mieli on intuition, tunteiden, viisauden ja kokonaisuuksien koti.

Siihen mieleen Jeesus haluaa meidän saavan kosketuksen, jotta emme pelkäisi, kun tuulet yltyvät. Jotta emme lamaantuisi, kun yhteiskunnan rakenteet ympärillämme alkavat romahdella. Tyyni mieli näkee aina jonkin aukon muurissa, josta kulkea eteenpäin. Kenties se on aivan uusi ja ennalta kuvittelematon aukko.

Oman kirkkoni arkkipiispa Kari Mäkinen keskusteli alkukesästä eräissä tilaisuudessa johtavan

suomalaisen ilmastotutkijan Markku Kulmalan kanssa. Arkkipiispanne sanoi, että umpinaisiksi väitetyjen tulevaisuudenkuvien muuriin lyövät aukkoja taide ja hengellisyys.

Mitä on siis viisainta tehdä, kun tuulet yltyvät? Silloin on nostettava purjeet, jotta Hengen tuuli voi kuljettaa meitä uuteen rakkautelliseen sivilisaatioon. Mikään muu voimanlähde ei voi saada syvämuutosta aikaan riittävän nopeasti.

Samalla tämä hengellinen kriisi tarjoaa meille mahdollisuuden sanoittaa kristillistä uskonperintöä niin, että se tulee ymmärrettäväksi. Usein on selitetty puutteellisesti, mikä on tradition hengellistä ydintä ja millaista pelastavaa viisautta se kantaa. Sinun kiertokirjeesi ja Sinun monet vertauskuvalliset tekosi merkitsevät tässä mielessä jo suuria askelia.

Oma kirkkoni on ponnistellut tehdäkseen luontoa puolustavat sanat myös lihaksi, todellisuudeksi. Meillä on hyvin käytännöllinen ympäristödiplomijärjestelmä, johon suuri osa seurakunnista on sitoutunut. Lisäksi kirkollani on ilmasto-ohjelma, jonka nimi kertoo sen tavoitteista: *Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus*.

Tätä kaikkea ei kuitenkaan tehdä kirkon itsensä takia, vaan maailman elämän puolesta.

Heinäkuun alussa olin mukana hengellisessä suur tapahtumassa, Herättäjäjuhilla Sotkamossa. Sotkamo sijaitsee keskellä erämaita ja suuria järviä, ja juuri Sotkamosta löytyy Talvivaaran surullisen kuuluisa kaivos. Valtavasta avolouhoksesta kaivetaan nikkeliä, mutta uusi teknologia petti: lähijärvet ovat saastuneet. Suuret lupaukset ovat muuttuneet melkoiseksi painajaiseksi.

Herättäjäjuhllakin pohdittiin eräässä iltatilaisuudessa ylisukupolvista vastuutamme luonnosta. Muuten juhlat koostuivat yksinkertaisesti siitä, että istuimme (tuhansia ihmistä kerralla) Jumalan taivaan alla, sateessa tai paisteessa (Sotkamossa pääosin sateessa), lauloimme vanhoja kontemplatiivisia virsiä ja kuuntelimme rukouksen hengessä pidettyjä lyhyitä puheita. Loppuseuroihin kuuluu myös rukous, jonka aikana polvistutaan. Minulle se on aina kyyneliin saakka liikuttava hetki, kun tunnen maan polvieni alla ja liityn levolliseen rukoukseen yhdessä suuren ystäväjoukon kanssa.

Siis tämäkin vähäeleinen, perinteinen suomalainen herätysliikehengellisyys kykenee yhdistämään kontemplaation ja taistelun, kamppailun tulevienkin sukupolvien puolesta.

Mielenkolonisaatio ja siitä vapautuminen

Olen tullut siihen tulokseen, että me suomalaiset kärsimme mielenkolonisaatiosta. Mieleemme on vallattu, emmekä edes ole kunnolla tietoisia ”miehittäjän painosta”. Oirehdimme kyllä, meillä on korkeat itsemurhaluvut sekä taipumusta masennukseen ja riippuvuuksiin.

Nuo oireet kertovat siitä, että jotain on mennyt rikki. Vähän samaan tapaan kuin monilla alkuperäiskansoilla, jotka on väkivalloin riistetty irti kulttuuristaan, joskus myös omista maisemistaan ja kielestään.

Meillä on yhä yhteys tähän maahan, maisemaan ja kieleen, joten toivoa parantumisesta ja vapautumisesta on.

En nyt mene yksityiskohtiin, mutta ymmärrykseni mukaan mielenkolonisaatiomme historia on hyvin pitkä. Näille maille vuosituhsia sitten asettuneiden suomalais-ugrialaisten ihmisten kulttuuri oli suhteellisen rauhanomainen. Konfliktin uhatessa he vetäytyivät syrjemmälle, syvemmälle metsään.

Lännestä päin alkoi tulla uutta väestöä, mukanaan vallan symbolit, vasarakirveet. Myös heidän indoeurooppalainen ajattelunsa oli aggressiivisempaa kuin ugrilaisten. Myöhemmin, noin tuhat vuotta sitten, kristinusko tuli tänne sekä lännen että idän suunnalta. Valitettavasti tämä uskokin tuotiin aika ylimielisellä asenteella. Kaikki vanha, kuten vaikkapa puiden ja metsien kunnioitus, tuomittiin pakanallisena.

Suomalaisen sieluun avautui kuilu.

Kenties vakavin mielenkolonisaation vaihe oli se, kun keskieurooppalainen hyötyajattelu ja valistuksen aatteet saapuivat tänne. Luontoa ei enää nähty kotina ja turvapaikkana, vaan suurena tarvikevarastona. Tänä päivänä puhutaan *luonnonvaroista*, *talousmetsistä* ja *ekosysteemipalveluista*, aivan kuin luonto olisi mahtavan ihmisen palvelija tai orja.

1900-luvun loppupuoli toi mielenkolonisaation prosessiin vielä uusia vaiheita, jotka jatkuvat yhä. Suomalaiset ovat virranneet, ennen muuta työn perässä, kaupunkeihin. Ja virtuaalitodellisuuden imu on voimakas, erityisesti lapset ja nuoret kommunikoivat maailman kanssa enenevästi koneiden ympärille käpertyneinä.

Onhan näillä kaikilla käännteillä hyvätkin puolensa, en kiellä sitä. Kaupungeissa ihmiset löytävät uudenlaisia yhteyksiä ja luovat jotain mitä ei ennen ollut. Virtuaalimaailmassakin tapahtuu kohtaamista ja luodaan yhteyttä joka puolelle maailmaa. Itsekin olen hyötynyt siitä, että voin oman työpöytäni äärestä ottaa yhteyttä vaikkapa Boliviaan.

Mutta mutta: luontosuhteen kannalta hyötyajattelu, kaupungistuminen ja konekommunikaatio ovat ensisijaisesti etäännyttäviä. Miten lapsi voi tutustua metsään jos hän ei käy metsässä? Miten luoda metsään tunneside, miten havahtua luonnon pyhyteen?

Entäpä suhteemme eläimiin täällä ”kehittyneessä” maailmassa? Muutamassa vuosikymmenessä – minun elinaikanani – eläinten kasvatusta lihan, maidon ja munien vuoksi on muuttunut teolliseksi toiminnaksi.

Miljoonilta eläimiltä on riistetty mahdollisuus elää niin kuin niille on luonnollista. Puhumattakaan eläimistä, joille aiheutetaan kipua ja ahdistusta pelkästään ihmisen turhamaisuuden takia. Näitä ovat kaikki turkiseläimet ja suuri osa laboratorioiden koe-eläimistä.

Tämän maan varhaisimpien asukkaiden luontosuhteessa oli jotain toisin. Ehkä ajattelu oli jopa eläinkeskeistä, sillä viiden tai kuuden vuosituhsien takaisissa kalliomaalauksissa hirvi on yhtä yleinen kuvan aihe kuin ihminen. Ennen kristinuskon tuloa Suomeen tšekäläisessä maailmankatsomuksessa ja hengellisyydessä keskeistä oli karhun palvonta.

Esivanhempamme ajattelivat olevansa karhun sukua, polveutuvansa karhun ja ihmisen liitosta.

Karhu oli niin pyhä, ettei sen oikeaa nimeä saanut lausua. Karhulle olikin runsaasti kiertoilmauksia. Yksi niistä on *kontio*, joka on myös kotipaikkakuntani Kontiolahden nimessä. Täällä liikkuu metsissä edelleen karhuja, mikä ilahduttaa minua. En tosin ole karhua koskaan luonnossa nähnyt. (Mutta taatusti karhut ovat nähneet minut mustikkamättäillä kyykkimässä.)

Entä kristinusko? Palaan ajatukseen, että meidän kristittyjen on kaduttava virheitämme tämän sanoman levittämisessä ja otettava opiksemme.

Ajattelen, että 2000-luvulla on mahdollista etsiä uudenlaista ymmärrystä siitä, mitä kristinusko voi merkitä itse kunkin omassa kulttuurisessa kontekstissa, myös omassani. Miten suomalaisen vanhan ajattelun luontomyönteiset puolet pääsevät taas oikeuksiinsa? Suomalaiset ja saamelaiset voivat pitää kristillisen tradition edessä peiliä ja auttaa oivaltamaan, miten kristinusko tulee ymmärrettävämmäksi, kun sitä tarkastelee kokonaisvaltaisemmasta maailmankatsomuksesta käsin.

Tällaisen yhteisöllisen *metanoian* ja ekologisen kääntymyksen jälkeen kristinuskon luonne vapautusliikkeenä pääsee ilmoille. 2000-luvulla kristinusko, viisauttavuutta painottaen, voikin kenties olla tärkein apu mielenkolonisaatiosta vapautumisen prosessissa!

Suomalaisten mieli on avohakattu, mutta näen taimia. Mieleemme alkaa kasvattaa uutta metsää.

Miten tällainen mielenkolonisaation prosessi on koskettanut muiden kansojen todellisuutta, sitä voi kukin pohtia tahoillaan.

Ja varmuuden vuoksi haluan vielä korostaa, että tällainen oman kulttuurin aarteiden arvostus ei merkitse nationalistista tarvetta pitää itseään muita parempana. Tavoite on päinvastainen: kun löytää tukevan peruskallion jalkojen alle, identiteetin omalla kulttuurisella jatkumollaan, ei tarvitse pelätä muita. Voin myöntää, että oma kulttuurini on sekoitus erilaisia aineksia ja pitää tätä arvokkaana. Ja voin kiinnostuneena tutustua toisenlaisten naapurien ajattelumaailmaan.

Vuonna 2006 järkytyin pahemman kerran kun kuulin, että eräs kansainvälinen kaivosyhtiö tutkii uraaniesiintymää Kontiolahden ja naapurikunnan rajalla. Uraanikaivos tänne? Keskelle ihmisasutusta? Meidän kunnan vedenottamon välittömään naapuriin?

Täällä syntyi kansanliike uraanin louhintaa vastaan. Minäkin ajattelin, että mikä ”ekoteologi” minä kuvittelen olevani, ellen nyt liity mukaan toimintaan. Meitä oli hyvin monenlaisia ihmisiä, ja ideoimme monenlaista toimintaa. Vuosia kului, ja välillä jo luulimme ettei mikään hetkauta mammonan suunnitelmia. Mutta lopulta kuitenkin syksyllä 2013 kaivosyhtiö ilmoitti vetäytyvänsä hankkeestaan.

Uraanikamppailun aikaan näin kerran unen, jossa kohtasin yhden suomalaisen vanhan ajattelun keskeisistä hahmoista, suuren hauen:

Kahlaan matalassa vedessä

järven pohjassa lepää puunkarahka

tai niin luulen

se onkin valtava hauki

Kauhu hiipii minuun

tajuan että järven vesi on saastunutta

radioaktiivista

Pyhästä paikasta virtaava vesi

on kuollut
pian kuolee hauki
kuolemme ihmiset

Haluan herätä tästä unesta

Unessa hauki liikahtaa
se elää vielä

Ehkä heräämme
hauki ei kuolekaan
vaan ui vierellemme
tarjoaa vanhan viisautensa
avuksemme

Maailmankatsomuksen muodonmuutos ja tasapainon sivilisaatio

On väitetty, että kun maailmankatsomuksen muuttamisen tarve tulee pakottavaksi, uudenlainen ajattelu kehittyy pitkiäkin aikoja kuin pinnan alla, piilossa, hämärässä.

Prosessi kotelossa jatkuu, kunnes siivet ovat saaneet muotonsa – ja perhonen lehahtaa lentoon. Loppuvaiheessa muodonmuutoksen prosessi voi olla yllättävän nopea.

Toivon ja uskon että olemme sen kynnyksellä, että mekanistinen maailmankatsomus on vaihtumassa toisenlaiseen, sellaiseen jossa keskeistä on kaiken olevan syvä ja pyhä yhteenkuuluvuus. Jossa tajuamme taas, että kaikki on elävää ja ihmisellä on muuhun luontoon minä-sinä -suhde.

Uusi kontemplatiivinen sivilisaatio ei erota toisistaan todellisuuden aineellista ja hengellistä ulottuvuutta. Myös ihminen on erottamattomasti ruumiin ja sielun kokonaisuus – niin kuin suomalais-ugrilaisessa maailmankatsomuksessa (muistetaan sauna!) ja niin kuin Raamatun seemiläisessä syntymaailmassa.

Kaiken kaikkiaan tällaisessa sivilisaatiossa tulee mahdolliseksi ymmärtää kristinuskon ja muiden suurten hengen virtausten ydinsanoma.

Kapeassa, mekanistisessa, kontekstin sivuuttavassa läntisyydessä Henki ei ole kulkenut kunnolla. Läntisen vallankäyttäjäkulttuurin romahtaessa riskinä on, että elämän epävarmuus purkautuu väkivaltaisina konflikteina. Mutta toinen vaihtoehto on, että ihmisissä nousee pintaan ennalta arvaamattomia solidaarisuuden, jakamisen ja mielikuvituksen lähteitä.

Jotta jälkimmäinen vaihtoehto vallitsisi, on hyvä jo varautua kriiseihin. Miten?

Yksi keskeinen tapa rakentaa kontemplatiivista ja luontoa kunnioittavaa maailmaa on hakeutua kontemplaatioon eli hiljaiseen katselevaan ja kuuntelevaan rukoukseen.

Eli on viisautta hiljentää tahtia, hidastaa. Tämä on vastakulttuuria sille, mitä *Laudato si'*ssä kuvaat käsitteellä *rapidification*, nopeuttaminen, kiihdyttäminen.

On viisautta etsiä hiljaisuutta, Jeesuksen oman esimerkin mukaisesti. Vetäytyä välillä kauemmas tohinasta, kuka milläkin tavalla. Kontemplatiivista rukousta voi harjoittaa luonnossa tai kirkossa tai kotona pienessä rauhoitetussa nurkkauksessa ikonin äärellä. Tai vaikka bussissa istuessaan tai lentokentällä odottaessaan.

Vähintään joka toisen uuden teknisen keksinnön voi jättää väliin. Voi vastustaa mainosten ja sosiaalisen verkostonsa painetta kuluttamiseen. Voi yksinkertaistaa elämäänsä Pyhän Franciscuksen iloisessa ja vapaassa hengessä. Suhde teknologiaan saa ja sen tulee olla rankasti valikoiva.

Voi etsiä omassa arjessaan, mitä on kohtuus ja miten kulutusriippuvuudesta voi vapautua.

Kunpa kaikki lukisivat kiertokirjeestäsi, miten tärkeällä tavalla analysoit kaikkea tätä: kritisoit kaikkialle tunkevaa teknokraattista paradigmaa ja tarjoat tilalle kohtuuden kulttuuria. Olemme samalla asialla :)

Sinun kanssasi haluaisin etsiä sellaista spiritualiteettia, joka muodostaisi todellisen vastavoiman mammonan valttapyrkimyksille. Tässä rukous on keskeistä, hiljainen rukous, Raamatun sanojen mietiskely ja kristillisen yhteisön, seurakunnan, yhteinen rukous.

Pyhä Ehtoollinen avaa väylän elää yhteydessä todellisuuden ytimeen, Kristukseen, ja se auttaa asettamaan kehällisemmät asiat omille paikoilleen.

Vanhaa, vuosisatojen ja vuosituhansien koeteltua viisautta kannattaa kuunnella. Kristinuskon viisaustradition lisäksi on tärkeää hakeutua dialogiin toisten hengellisten virtausten edustajien kanssa, yhdistäen voimat maailman elämän puolesta.

Itse koen erityisen välttämättömäksi kuunnella maailman alkuperäiskansojen kokemusta siitä, miten luonnon kanssa ollaan.

Esimerkiksi aimaroilla (samaa tapaan kuin suomalais-ugrilaisilla kansoilla) ihanteena on tasapaino, ei jatkuva kasvu. Ihanteena on vastavuoroinen suhde ihmisten, eläinten ja maan välillä.

Kaipaani sydämeni pohjasta uutta tasapainon sivilisaatiota, jossa keskeisiä ovat epähierarkkiset, kunnioittavat ja rakkaudelliset suhteet. Tulee mieleen, että kristinuskomme keskeiseen käsitykseen Jumalasta pyhänä Kolminaisuutena sisältyy ajatus kolmen persoonan tasaveroisesta rakkaudellisesta yhteenkuuluvuudesta.

Uusi sivilisaatio perustuu väkivallattomuuteen. Miehet ja naiset arvostavat toisiaan ja jokainen saa antaa parastaan uudenlaisen ihmiskunnan rakentamiseen. Patriarkalismista eli vääränlaisesta miehisestä vallankäytöstä pyritään määrätietoisesti irtautumaan, sillä patriarkalismi mahdollistaa väkivaltaisia rakenteita – myös suhteessamme luontoon.

Ihmiset tajuavat taas perustavan yhteenkuuluvuutensa luonnon kanssa, keskinäisen riippuvuuden. Tähän tajuun liittyy luonnon pyhyden tunnistaminen ja tunnustaminen.

Näin syntyy vastavoima yksisilmäiselle edistysuskolle, tälle läntiselle kulttuurille, josta pysähtymisen kaava on kadonnut. Osaamme taas pysähtyä katselemaan taivaan lintuja, metsän sammalmattoa ja monenväristen ihmiskasvojen kauneutta.

Pysähdymme, olemme hiljaa, tarkistamme suuntaa. Kuuntelemme viisauden ääntä. Kuuntelemme Jeesuksen, Jumalan Viisauden kutsua mielenmuutokseen ja seuraamiseen.

Sinä kirjoitit ylisukupolvisesta solidaarisuudesta (kappale 160):

”Millaisen maailman tahdomme välittää jälkeemme tuleville, kasvaville lapsille? Kysymys ei koske vain ympäristöä irrallisena, koska tätä aihetta ei voi lähestyä osittaisesti. Kun kysymme, millaisen maailman tahdomme jättää jälkeemme, viittaamme ennen kaikkea sen yleiseen suuntaan, merkitykseen ja arvoihin. Jos emme käsittele näitä syvempiä kysymyksiä, en usko, että ekologisella huolestumisellamme on merkittäviä vaikutuksia. Mutta jos tämä kysymys esitetään rohkeasti, se johtaa meidät vääjäämättä toisiin kysymyksiin: Mikä on elämämme päämäärä tässä maailmassa? Miksi olemme täällä? Mitä varten teemme työtä ja ponnistelemme? Mihin maa tarvitsee meitä? Siksi ei enää riitä sanoa, että meidän on kannettava huolta tulevista sukupolvista. On huomattava, että kyseessä on meidän itsemme arvokkuus. On ennen muuta meistä kiinni, jätämmekö jälkeemme tuleville asuinkelvottoman planeetan. Kysymys koskettaa meitä dramaattisesti, koska se liittyy elämämme perimmäiseen merkitykseen täällä maan päällä.”

Minussa heräsi tällaisia ajatuksia:

- *Arvostamme lapsia, joilla vielä on yhteys auki avarampaan mieleen (Jeesuskin taisi puhua tästä). Annamme heidän olla lapsia riittävän kauan. Suojelemme heitä väkivaltaisilta vaikutteilta.*
- *Tuemme nuoria keskellä tämän ajan paineita. Rohkaisemme heitä, joita tulevaisuus pelottaa, joista tuntuu että koko tulevaisuus on peruttu. Ei tulevaisuutta ole peruttu, se on Jumalan tulevaisuus. Uudet taivaat ja uusi maa ovat muotoutumassa. Kehotamme heitä: jaksakaa luottaa Jumalan voimaan ja valmistautukaa ottamaan oma paikkanne työssä maailman elämän edestä.*
- *Kunnioitamme sitä, miten keski-iässä ihmisille herää tarve kysellä elämän syvempää mieltä ja tehtävää. Elämme todeksi kirkkoa, joka osaa ammentaa hengellisestä traditiostaan annettavaa näille keski-ikäisille etsijöille. Tämä ikä voi parhaimmillaan olla mielenmuutoksen ja radikaalin sitoutumisen aikaa.*
- *Uudessa kontemplatiivisessa sivilisaatiossa kunnioitamme iän tuomaa viisautta ja pidämme hyvää huolta vanhuksista. Muistamme arvostaen esivanhempiamme.*
- *Koemme yhteyttä myös tuleviin sukupolviin, ylisukupolvisessa solidaarisuudessa.*

”Maailma” – suomalaisia työvälaineitä

Haluaisin lyhyesti vielä palata siihen, millaisia aineksia olen löytänyt omasta, elävästä kulttuuristani uuden sivilisaation rakentamiseen. Toivottavasti et jo kyllästy!

Rakas kieleni on säilyttänyt jotain siitä toisenlaisesta maailmankatsomuksesta, joka joskus oli kokonaisempi. Suomalainen ja karjalainen kulttuurialue on myös synnyttänyt rikkaan runolauluperinteen, josta 1800-luvulla ehdittiin tallentaa valtava arkisto. Muun muassa

kansalliseepoksemme Kalevala rakentuu hyvin vanhan, osin shamanismin ajan tiedolle.

Suomen kieli poikkeaa rakenteeltaan huomattavasti indoeurooppalaisista kielistä, kuten esimerkiksi naapureistamme ruotsista tai venäjistä. Kun useimmissa indoeurooppalaisissa kielissä käytetään runsaasti erillisiä prepositioita, suomessa liitetään sanaan monenlaisia päätteitä. Niinpä sanamme ovat pitkiä ja sisältävät tiiviissä paketissa paljon tietoa.

Vaikkapa sanan *maahanmuuttajataustaisillekin* kääntäminen esimerkiksi englanniksi vaatisi monta sanaa. (*also for those who come from an immigrant background?*)

Tämän luvun otsikossa on suomen sana *maailma*. Se kertoo paljon suomalaisesta kielestä ja mielestä: otetaan kaksi todellisuuden elementtiä, maa ja ilma, ja tuodaan ne tasaveroisesti yhteen. Näin syntyy uusi kokonaisuus.

Suomen kielelle ominaista myös toisto, esimerkiksi runolaulun tyylikeinona. Se tuo mieleeni liturgian, jossa toisto on tärkeää.

Äidinkieleni on vahvasti onomatopoeettinen eli äänteitä kuvaileva. Ymmärrän ilmiön merkitsevän, että esivanhempani ovat kuunnelleet tarkasti ympäröivän luonnon ääniä ja sisällyttäneet niitä kieleensä.

Kielessämme ei ole kieliopillista sukua. Sekä naisesta että miehestä käytetään pronominia *hän*. Mikä lahja teologialle: kun puhun Jumalasta, minun ei tarvitse joka kerta määritellä hänen sukupuoltaan!

Suomi voisi siis olla antoisa teologinen ja filosofinen kieli. Ikävä kyllä historia on mennyt niin, että vain kreikkalais-saksalais-amerikkalaista filosofiaa on pidetty oikeana filosofiana. Kuitenkin esimerkiksi latinalaisamerikkalaiset ajattelijat (esimerkiksi Enrique Dussel) ovat tehneet selväksi, että tällaisesta (indo)eurokeskeisyydestä on aika ajanut ohi. Tarvitsemme eri konteksteista ammentavaa filosofiaa, viisauden rakastamista. Tarvitsemme monenlaisia mentaalisia malleja, sillä jokaisella on omat kuolleet kulmansa.

Suomalaisessa vanhassa ajattelussa ei suosita tarkkoja määritelmiä ja kategorioita. Rajat saavat olla läpäiseviä. Todellisuus on sekä-että.

Saatat jo kysyä mielessäsi, onko tässä upeassa suomalaisuudessa mitään heikkouksia? On... liika vetäytyvyys on heikkous. Joskus pitää ottaa konflikti vastaan ja puolustaa sitä mikä on arvokasta. Ehkä meissä on myös turhan iso annos melankoliaa. Lisää iloa tekisi hyvää, iloa joka muuttaa maailmaa.

Suomalaisuuteen kuuluu tiettyä staattisuutta, jähmeyttä. Sitä tasapainottamaan olemme tarvinneet ja tarvitsemme indoeurooppalaista dynaamisuutta ja tarmoa. Me olemme sekoitus, ja hyvä niin.

Jos osaisimme arvostaa sitä mikä vanhassa maailmankatsomuksessamme on viisautta ja vapautua mielenkolonisaatiosta, voisimme tietoisesti yhdistää itäiset ja läntiset vaikutteet sielussamme. Kuilu sisällämme umpeutuisi ja valtavasti energiaa vapautuisi uutta sivilisaatiota rakentamaan.

Sama voisi olla totta maailmanlaajuisesti. Jos me läntisen vallankäyttäjäkulttuurin edustajat nöyrytisimme oikealla tavalla ja kuuntelisimme kunnioittavasti muita, ihmiskuntaa pirstovat kuilut voisivat umpeutua.

Kuulen jo korvissani, miten minua syytetään romantisoinnista. (Et sinä, vaan jotkut muut...) Ei

kaikki vanhan viisauden etsiminen ole romantiikan ajan haikailua. Itse asiassa 1800-luvun romantiikan aatevirtaus, tietyistä tasapainottavista painotuksistaan huolimatta, ei minusta edes ole riittävän voimallinen perusta maailmankatsomukselliselle käänteelle. On avattava yhteys paljon syvemmälle, heitettävä verkot paljon syvempiin vesiin (kuten Jeesus kehotti Pietaria Luukkaan 5. luvussa). Siellä on runsaus ja voima joka yllättää meidät.

Minä aloitan heittämällä verkot oman kulttuurini syvimpiin vesiin. Mutta olen myös kipeästi kaivannut keskustelukumppaneita. Olen heitä myös löytänyt, esimerkiksi Boliviasta.

”Suma qamaña” – aimaroiden viisautta

Dialogini bolivialaisten kanssa alkoi erään kirjan välityksellä. Kirja käsittelee luomisen ja pelastuksen yhteenkuuluvuutta teologiassa eri puolilla maailmaa. (Ks. kirjan tiedot tämän kirjeen lopussa.) Kirjoitin siihen artikkelin (Ivone Gebarasta) ja niin kirjoitti myös María Chavez, aimarakansa kuuluvat teologi.

Seurasin tänä kesä innoissani netistä Sinun vierailuasi Boliviaan. Osoitit hyvin kauniisti kunnioitusta maan alkuperäiskansoille ja heidän kulttuureilleen. Myös anteeksipyyntö siitä, miten kirkko historiansa mittaan usein toiminut väärin heitä kohtaan, oli paikallaan.

Mutta minä siis kiinnostuin aimaroiden ajattelusta luettuani Marian artikkelin *Land as Mother* (maa äitinä). Tuossa tekstissä kohtasin myös ensimmäisen kerran aimaroiden esittämän kutsun monenkeskiseen kunnioittavaan ja tasaveroiseen dialogiin. Päätin vastata kutsuun, sillä kaipaasin vuorovaikutusta ihmisten kanssa, joita minun tapaan kiinnostaa teologian herkkyyks kontekstilleen.

Niinpä viime keväänä löysin itseni Boliviasta. Vietin siellä kolme äärimmäisen kiinnostavaa viikkoa. Kävin keskusteluja bolivialaisten – useimmat heistä aimaroita – filosofien, teologien, pappien ja kansalaistoimijoiden kanssa.

Ihailin Bolivian maisemia, nautin maan herkullisista antimista, katselin ensimmäistä kertaa elämässäni Etelän ristiä tähtitaivaalla.

Pääsin vierailemaan myös ikaikaisesti pyhänä pidetyn Titicaca-järven rannalla. Yövyimme pienessä aimarakylässä. Järvi oli ihmeen kaunis ja kyläläiset vieraanvaraisia.

Maríaa en kuitenkaan tavannut, sillä tieto oli saavuttanut minut jo hyvän aikaa sitten: hän oli menehtynyt syöpään. Mutta olen kiitollinen hänelle siitä, mitä hän välitti minulle ajatuksillaan.

Marian kuten muidenkin aimarateologioiden ajattelun ja hengellisyyden ytimessä on maa eli suhde luontoon kokonaisuudessaan. Tästä näkökulmasta nykyinen valtavirran talousjärjestelmä on pahasti pielessä. Kulutuskulttuuri järkyttää maapallon ekologista tasapainoa.

Marian mukaan eurokeskeinen moderni ajattelu, valistuksen rationaliteetti, mahdollistaa tällaisen Äiti maan pahoinpitelyn. Siksi on syytä kuunnella alkuperäiskansojen näkemyksiä.

Latinalaisamerikkalainen alkuperäiskansojen jumalapohdinta lähtee tietoisesti liikkeelle omista konteksteistaan eli kunkin kansan omasta maailmankatsomuksesta. Tällaiselle kontekstuaalisuudelle pohjautuvat myös oivallusten merkitykset laajemmin, koko ihmiskunnalle. Alkuperäiskansojen teologioiden päämääränä on irtautua kolonialismin ja patriarkalismin taakoista, jotta hengellisyyden

ihmistä ja maailmaa muuttava voima pääsee oikeuksiinsa.

Tällaiset teologiset tulkinnat ovat häpeilemättä poliittisia, sanan laajassa merkityksessä. Mitä muuta ne voisivat olla, sillä ne syntyvät keskellä arjen kamppailuja. Esimerkiksi Boliviassa valtaosa alkuperäisväestöstä kuuluu myös maan köyhimpään väkeen, arjen ongelmia on enemmän kuin tarpeeksi.

Alkuperäiskansojen teologiaa tekevät sekä katoliset että protestanttiset kristityt. He käyvät vakavaa ja kunnioittavaa vuoropuhelua oman kulttuurinsa kanssa, myös siihen kuuluvan ikivanhan hengellisyyden kanssa.

Itse asiassa viimeiset 500 vuotta vanha hengellisyys ja kristinusko ovat vaihtelevassa määrin sekoittuneet toisiinsa. Monet ovat käyneet ja käyvät sisimmässään tuskallistakin kamppailua löytääkseen näiden kahden välille tasapainon. Monet ovat sen löytäneetkin, näin ymmärsin vierailuni aikana.

Kollegani María kirjoittaa samaan tapaan kuin minäkin jo pitkään, että on aika taas mieltää maa pyhänä:

”Kun ammentaa alkuperäiskansojen maailmankatsomuksista ja perinteisestä viisaudesta, avautuu tilaa ymmärtää maa pyhänä. Maa/luomakunta ei merkitse ainoastaan aineellista luontoa vaan elävää todellisuutta, jonka kanssa ovat mahdollisia molemminpuolisen huolenpidon suhteet. Luomakunta on elämän verkosto, jossa ihminen ei ole huippu tai muita ylempi, vaan osa koko elävää organismia. Koko kosmos mielletään yhteenkuuluvana kokonaisuutena. Maa on uskonnollisen kokemuksen keskuksessa. Tämä suhde maahan on syvästi hengellinen.” (s. 307)

María käyttää aimarankielistä sanaa *Pachamama* Äiti maasta, koko kosmoksen äidillisestä olemisen perustasta. Samaa tapaan veli Franciscus puhutteli maata hellästi sisarekseen ja äidikseen.

Ja kiitos Sinulle sanoistasi kansalaisjärjestöjen kokoontumisessa Bolivian Santa Cruzissa heinäkuulla, kun puhuit sen puolesta, ettei enää olisi yhtään perhettä ilman asuntoa, yhtään maatyöläistä ilman maata, yhtään kansaa ilman itsemääräämisoikeutta, yhtään lasta ilman lapsuutta, yhtään nuorta ilman mahdollisuuksia eikä yhtään vanhusta ilman arvokasta vanhuutta. Kehotit myös ennen muuta pitämään hyvää huolta Äiti Maasta.

Matkallani tutustuin myös pariin hienoon filosofiaan. Heistä Josef Estermanniin tosin tein tuttavuutta hänen runsaan kirjallisen tuotantonsa välityksellä. Hän on tehnyt pitkään työtä Boliviassa vaikka toimiikin nyt Sveitsissä. Hänen teoksensa Andien filosofiasta ja teologiasta ovat syvällisiä tutkielmia, ja kuulostelin että myös Andien alkuperäiskansoihin kuuluvat arvostavat Josefin työtä.

Josefkin on sitä mieltä, että me kristityt kärsimme mielenkolonisaatiosta tai sielunkolonisaatiosta. Se ilmenee siten, että ajatellaan ainoastaan eurooppalaistyypin, hellenistisen filosofian tarjoavan teologialle soveliaan viitekehyksen. Näin ei ole, sillä ”hellenistinen” teologia on vain yhdenlaista kontekstuaalista teologiaa, joka isottelee ja kuvittelee olevansa yleismaailmallisesti puhuttelevaa.

Tarvitsemme siis teologian de-hellenisointia eli irtautumista tämän yhden filosofisen kehyksen rajoituksista. Oikeastaan koko sana teo-logia on vähän rasitettu, sillä kreikan sanoilla *theos* (jumala) ja *logos* (oppi, sana jne) on pitkä historiansa. Se ei läheskään aina kohtaa muiden kontekstien tilannetta tai ajattelun tapoja.

Olisiko minunkin ehkä parempi puhua enemmän metsän *viisaudesta* kuin metsän teologiasta?

Josef pohtii myös kysymystä siitä, millaisia riittejä me kristityt tarvitsemme tänä ilmastonmuutoksen aikana. Millaiset riitit tukisivat siirtymää uudenlaiseen sivilisaatioon?

Itsekin kyselen, mitä tästä Kirkon rikkaasta liturgisesta perinteestä voisi löytää ja tuoda esiin meidän ajassamme puhuttelevalla tavalla?

Filosofi Javier Medina Bolivian La Pazissa on myös paneutunut kysymykseen, miten siirtyä joko-tai-kulttuurista sekä-että-kulttuuriin. Aimarakulttuuri on vahvasti sekä-että-kulttuuri. Se tuntuu esimerkiksi ihmiskäsityksessä, jossa mies ja nainen yhdessä (avioliitossaan) ovat kokonainen ihminen. Yhteisön johtamisen tulisi olla miehen ja naisen yhteinen tehtävä.

Javier on yhdessä monien aimaraintellektuellien kanssa vakiinnuttanut käyttöön käsitteen *suma qamaña*, espanjaksi *vivir bien*. Suomeksi lähinnä *hyvä elämä*. Käsitteellä viitataan Andien alkuperäiskansojen ajatteluun, että yksilön hyvä elämä on mahdollista vain yhteydessä laajempaan yhteisöön, joka koostuu toisista ihmisistä, eläimistä ja maasta. Tältä pohjalta on syntynyt uudentyypistä kansalaistoimintaa.

Meillä täällä Itä-Suomessa on oma kansalaisliikkeemme Kohtuusliike. Se muistuttaa hieman *suma qamaña*-liikkeitä siinä, että mekin koetamme ammentaa oman kulttuurimme syvistä vesistä.

Javierin filosofiasta haluan vielä mainita, miten innoissaan hän on uusimman luonnontieteen maailmankatsomuksellisista vaikutuksista. Erityisesti kvanttifysiikka on osoittanut, ettei koko todellisuutta voi ymmärtää mekanististen mallien avulla. Kaikkein pienimmässä ja kaikkein suurimmassa mittakaavassa vaikuttavat toisenlaiset säännönmukaisuudet, holistisemmat ja vastavuoroiset.

Huomaamme siis, miten uusin länsimainen tiede lähestyy painotuksiltaan muinaisia, ja yhä eläviä aimaroiden tai suomalais-ugrilaisten ihmisten maailmankatsomuksia. Se on kiehtovaa.

Pienessä aimarakylässä Titicaca-järven rannalla olimme lähes 4000 metrin korkeudessa merenpinnasta. Kylä ei ole turistikylä vaan tavallinen maalaiskylä, jonka asukkaista suurin osa on jo aika iäkästä väkeä – nuoremmat sukupolvet ovat muuttaneet kaupunkiin. On kylässä kuitenkin lapsiperheitä sen verran, että koulu on toiminnassa. Minä ja matkakumppanini majoituimme koulun lattialla.

Kylän väki otti meidät lämpimästi vastaan järven rannalla perinteisin tervetulo-seremonioin. Kävimme aterialle maahan, naiset avasivat selkänyyttinsä ja asettivat tarjolle erittäin maukkaita paikalliset antimet: perunaa, kuivattua perunaa, Titicacan kalaa, maissia ynnä muuta.

Hieman myöhemmin oli riitin vuoro. Riitin johti iäkäs mies nimeltä Calixto, puolisonsa avustamana. Calixto esittäytyi olevansa sekä katolisen kirkon diakoni että aimaroiden perinteisen hengellisyyden jatkaja. Riitin hän kertoi ilmentävän restauraatiota eli tasapainon palauttamista. Kyse oli sekä suhteesta Maaemoon että ihmisen sisäisen tasapainon palauttamisesta, sillä Calixton mukaan monen nykyihmisen sisällä on tyhjiö. Riitin aikana pyydettiin myös terveyttä, vapautta peloista ja menestystä oman kutsumuksen toteuttamisessa.

Calixto levitti maahan perinteisen värikkään kankaan ja sen päälle valkean paperin. Riitti alkoi synnintunnustuksen tai puhdistautumisen sanoilla, kristillisin sanankääntein. Sen jälkeen paperin päälle asetettiin erilaisia symboleita, joilla ilmennettiin kiittollisuutta Maaemolle hänen lahjoistaan tai surua siitä epätasapainosta mikä maailmassa vallitsee ihmisten välillä ja suhteessa maahan.

Läsnäolijat eli kyläläiset ja me vieraat osallistuimme monin tavoin vieden paperille kokapuun lehtiä, pieniä vahasta tai sokerista tehtyjä symboleja tai kukkia, jotka ilmensivät oman kutsumuksen löytämistä. Lopulta kangas kaikkineen kannettiin nuotion äärelle ja lahjat Maaemolle poltettiin. Savun äärellä hiljennettiin ja riitti päättyi Isä meidän- sekä Ave Maria -rukouksiin.

Koin riitin hyvin koskettavana. Olin kiitollinen mahdollisuudesta osallistua, saada pienen väläyksen siitä, miten aimaroiden hengellisyys elää ennen muuta parantavissa riiteissä, ei niinkään sanallisissa muotoiluissa. Kristittyinä teologina pohdin sitä, miksei tasapainon ja sisäisen harmonian palauttamista tällaisten riittien kautta voisi mieltää saman jumalallisen todellisuuden toimintana kuin mitä kristityt kokevat omissa ”restauration riiteissään” kuten vaikkapa ehtoollisessa. Kävin tästä illan mittaan pitkiä keskusteluja Calixton kanssa. Hänen tiensä on johtanut elämään ja työhön, jossa kristinuskko elää sovussa vanhan maailmankatsomuksen ja siihen erottamattomasti kietoutuvan, parantamiseen tähtäävän hengellisyyden kanssa. Jeesus ja Maaemo kohtaavat tällaisessa elämänmuodossa.

Uusin tiede tukee muodonmuutosta

Valitettavasti en voi väittää olevani asiantuntija minkään näistä seuraavien tieteenalojen kohdalla, mutta jospa en nyt antaisi sen estää minua poimimasta niistä parhaan ymmärryksen mukaan joitakin erittäin kiinnostavia palasia. Olen koettanut saada käsiini asiantuntevien ja itseään selkeästi ilmaisevien specialistien tekstejä ja tukeudun niihin.

Nämä tieteenalat ovat kvanttifysiikka ja sen virittelemä filosofinen keskustelu, aivotutkimus ja kielitiede. Nämä kaikki ovat mielestäni tänä päivänä merkittäviä keskustelukumppaneita teologialle.

Vapautuksen teologioille tärkeitä keskustelukumppaneita ovat olleet yhteiskuntatieteet. Niillä on edelleenkin annettavaa, mutta hieman kriittisesti katselen yhteiskuntatieteiden menetelmiä. Eikö siellä taustalla, ainakin aika ajoin, luuraa melko mekanistisia ajattelumalleja?

Kvanttifysiikan perustavat löydöt sadan vuoden takaa mullistivat tieteen käsityksiä aineen olemuksesta. Kaikki ei olekaan niin selvärajaista kuin Newtonin malleissa. Aine on häilyväisempi: kokeisiin liittyy epätarkkuusperiaate, jonka mukaan jo itse koeasetelma merkitsee vuorovaikutusta. Riippuu tutkijasta ja tarkasteluhetkestä, näyttäytyykö aine hiukkasena vai aaltona.

Tällaiset tulokset murensivat käsitystä maailmasta erillisistä osista koostuvana koneena. Mutta tämän haasteen edessä useimmat fyysikot luopuivat yrityksestä ymmärtää maailman perimmäistä olemusta. Monet vain totesivat, että kvanttiteoria toimii ja että sen avulla todellisuutta voidaan hallita entistä paremmin vaikkei sitä voidakaan ymmärtää. He alkoivat kehittää teoriaan nojautuen televisioita ja digitaalitietokoneita...

Mutta on heitäkin, joita maailmankatsomukselliset kysymykset eivät jätä rauhaan. Esimerkiksi täällä Suomessa eräs tutkijaryhmä kyselee, olemmeko uuden maailmankuva kynnyksellä – myös uuden tieteellisen maailmankuvan? Sellaisen, jossa ei voi vetää selkeää rajaa elollisen ja elottoman luonnon välille.

Toisin sanoen he puhuvat siitä, että kaikella aineella on tietoisuus, ainakin jossain pelkistetyssä muodossa. Kaikki on elävää.

Aivotutkimuksen kiehtovaan maailmaan olen kurkistanut ennen muuta Iain McGilchristin ajatusten

kautta. Hän on psykiatri ja filosofi, joka koettaa yhdistää kokonaiskuvaksi aivotutkimuksen kokeelliset tulokset ihmisaivojen ominaisuuksista ja länsimaisen kulttuurin suuret aatehistorialliset kaaret. Tällaisessa kokonaiskuvassa joutuu välillä väistämättä vetämään mutkia suoraksi, mutta riskeistä huolimatta minusta on arvostettavaa, että joku koettaa hahmottaa makrotason historiallisia kehityskaaria.

McGilchristin tunnettu teos on nimeltään *The Master and His Emissary. The Divided Brain and the Making of the Western World* (2009). (Suomeksi suunnilleen: Mestari ja hänen lähettiläänsä. Jakautuneet aivot ja läntisen maailman muotoutuminen). Teoksen perusväite kuuluu tähän tapaan: kuten tunnettua, ihmisen ihmeellisissä aivoissa on kaksi puoliskoja. Ne poikkeavat toisistaan, eivät niinkään siinä *mitä* asioita ne käsittelevät, vaan *miten*.

Esimerkiksi molemmat aivopuoliskot käsittelevät kieltä. Vasen lähestyy kieltä ominaislaatussa mukaan eritellen, kategorisoiden ja pyrkien yksiselitteisyyteen. Se ei ole kiinnostunut kontekstista eli asioiden ilmenemisympäristöstä.

Oikean aivopuoliskon aluetta ovat intuitio, tunteet ja kokonaisuusien hahmottaminen. Kieleen liittyen se suosii kuvallisuutta, vertauksia ja runoutta. Se arvostaa moniselitteisyyttä ja tietoisuutta kulloisestakin kontekstista.

Iain McGilchrist korostaa, että tarvitsemme molempien puoliskojen yhteistyötä. Mutta oikean puoliskon, sen kokonaisuusien tajuavan, tulisi olla johtaja eli Mestari kuten kirjan perustarina kertoo. Tarkoitus olisi mennä viisaus edellä, jolloin analyyttisen järjen roolina olisi viisauden palvelijan ja lähettilään tehtävä.

Läntisessä maailmassa on kuitenkin käynyt niin, että palvelija on alkanut isotella. Se pitää itseään johtajana, se haluaa sivuuttaa ja marginalisoida oikean aivopuoliskon toimintatavat. Tällä prosessilla on taipumus vahvistaa itse itseään.

Kuulostaako tämä jotenkin tutulta? Esimerkiksi teologiassa (puhun nyt läntisestä teologiasta ja myönnettäköön, ennen muuta protestanttisesta) on keskiajalta saakka ymmärretty teologia ennen kaikkea *scientiana*, varmana tietona. On ajateltu ja ajatellaan teologian päätehtävän olevan sanallinen määrittely, systematisointi ja opillinen kontrollikin. Samalla on aliarvostettu teologian olemusta *sapientiana*, viisautena.

Tai tämän päivän yliopistomaailmassa tuskin kukaan kertoo etsivänsä viisautta. Tieteenihanteemme on pitkälti vasemman aivopuoliskon ihanteiden mukainen. Arvostetaan analyysiä, tarkkoja ja yksiselitteisiä määritelmiä, kaavoja ja mekanistisia malleja. Tiede eriytyy ja pirstaloituu koko ajan, kokonaisuudet tahtovat hävitä näköpiiristä.

Onneksi kuitenkin tieteen maailmasta kuuluu myös soraääniä. Tiede taitaa sittenkin kyetä korjaamaan itseään? Vai jäävätkö esimerkiksi kvanttiteoriasta inspiroituneet filosofit marginaaliin?

Iain McGilchristiä huolestuttaa, miten vahvalta vaikuttaa tämä itseään ruokkiva vasemman aivopuoliskon valloitusretki. Mietin itsekkin, mitä raju teknologisoituminen tekee esimerkiksi kasvavien lasten ja nuorten aivojen kehitykselle ja mielen muotoutumiselle. Jos lapsille laitetaan jo päiväkodissa iPadit käteen, vahvistuvatko heidän aivoissaan vasemman aivopuoliskon toimintamallit tasapainoisempien mallien kustannuksella?

Surkastuuko lapsen mielessä se alue, jolle kuuluu leikki ja luonnon ihmettely? Se lapsen mieli, jota Jeesus ylisti?

Tässä kohti mieleeni tulee taas sinun kritiikkisi *Laudato si'*ssä ylenmääräistä teknologisoitumista kohtaan. Kunpa sinua kuunneltaisiin!

Kielitieteestä vielä pari sanaa. Norjalainen tutkija Frode Strømnes taitaa arvostaa oikeaa aivopuoliskoa, kun hän kirjoittaa, että kieltä tuottaessamme emme nojaudu ensisijaisesti yksittäisiin sanoihin vaan kokonaisvaltaisempiin mentaalisiin malleihin.

Näitä mentaalisia malleja on hänen mukaansa monenlaisia. Hänen esimerkkinsä kahdesta erilaisiin malleihin perustuvasta kielestä ovat ruotsin (indoeurooppalainen) ja suomen (suomalais-ugrilainen) erot.

Hyvin lyhyesti todettakoon, että ruotsissa käytetään paljon erillisiä prepositioita. Ne ilmaisevat dynaamista liikettä. Suomen mentaalinen malli on staattisempi ja suomessa käytetään päätteitä, jotka liitetään sanan päähän.

Erilaiset mentaaliset mallit vaikuttavat siihen, mitä ilmiöitä kielen puhuja hahmottaa todellisuudesta. Strømnesin tutkimusten pohjalta on käyty keskustelua siitä, miten eri todellisuuskäsityksillä on kaikilla myös omat kuolleet kulmansa. Esimerkiksi indoeurooppalainen lineaarinen ajattelu uskoo, että jatkuva rajaton kasvu on mahdollista. Tämä on hieman ongelmallista rajallisella maapallolla.

Tarvitaan siis yhtä aikaa monenlaisia mentaalisia malleja, jotta saamme todenmukaisemman käsityksen todellisuudesta. Tästä syystä minua kiinnostaa niin suuresti tutkia oman kulttuurini suomalais-ugrilaista kerrostumaa sekä esimerkiksi aimaroiden kosmovisiota. Ne taitavat molemmat edustaa malleja, joissa suhde vasemman ja oikean aivopuoliskon välillä on tasapainoisempi kuin läntisessä valtakulttuurissamme.

Tarvitsemme multialogia, jotta löytäisimme sellaista viisautta jonka avulla voimme jatkossakin elää mahdollisimman sopusointuisesti tällä ainoalla maapallollamme.

Boliviassa tukikohtani oli ekumeeninen teologinen instituutti ISEAT. Sen rehtorina toimii aimarateologi Vicenta Mamani. Hän on kaunis näky perinteisessä aimaranaisen puvussaan, jota hän kantaa arkisinkin. Vicenta on kotoisin pienestä maalaiskylästä. Vaikka hän on opiskellut teologiaa pitkälle, hän ei ole unohtanut juuriaan.

Eräissä teksteissään Vicenta kertoo kotikylänsä perunanviljelystä, joka on ollut kuin pyhää työtä. Satokauden eri vaiheissa tehtäviin toimiin on kuhunkin kuulunut oma rituaalinsa. Töitä tehdessä perunoille on juteltu, jopa vitsailtu, sillä perunaa kuten kaikkea olevaa pidetään elävänä.

Vicentallekaan tämän vanhan maailmankatsomuksen viisauden ja kristinuskon viisauden välillä ei ole ristiriitaa.

Kansalaistoiminnassa eletään jo todeksi uutta sivilisaatiota

Viime toukokuussa osallistuin Suomen Sosiaalifoorumiin Helsingissä. Siellä oli pääpuhujana ja työpajoja vetämässä arvostettu filippiiniläinen kansalaistoimija Nicanor Perlas. Oli todella

kiinnostavaa kuulla hänen analyysiaan siitä, mihin kansalaisyhteiskunnan tulisi nyt tarttua ja miten organisoitua.

Oikeastaan hän oli monessa asiassa samoilla linjoilla kuin Sinä *Laudato si'*ssä. Esimerkiksi teknologian kehitysryntäys kohti yhä tehokkaampaa keinoälyä on Perlasin mielestä liian vähälle huomiolle jäänyt uhkakuva.

Perlasin mielestä kansalaistoiminnassa on nyt syytä tuoda yhteen yhteiskunnallista muutosta ajavien liikkeiden ja tietoisuusliikkeiden voima. Ymmärsin hänen tarkoittavan tietoisuusliikkeillä muun muassa sellaisia, joissa olennaisena tekijänä maailman muuttamisessa nähdään henkinen ja hengellinen ulottuvuus. Siis esimerkiksi syväekologia tai mindfulness.

Suma qamaña eli hyvä elämä-ajattelusta vaikutteita saaneissa liikkeissä hengellisyys on myös olennainen osa kokonaisuutta. Kaiken perustana on hengellinen suhde Äiti Maahan.

Täällä hyvin maallistuneessa Suomessa kansalaisaktiivismin ja hengellisyyden liitto voi tuntua kummalliselta ajatukselta. Mutta sen aika on käsillä.

Omassa Kohtuusliikkeessämme etsimme vastavoimaa ja vaihtoehtoa kulutuskulttuurille. Tätä tavoitellessamme yhdistämme järkiperaista, korkeatasoista yhteiskunta-analyysiä taiteen ja luontoyhteyden elementteihin. Siis haluamme koskettaa koko ihmistä, saada molemmat aivopuoliskot yhteistyöhön, jotta toiminta olisi mahdollisimman vaikuttavaa.

Liikkeemme syntyi Kolin kylällä. Koli on ikivanha pyhä vaara. Nykyään se on myös matkailukäytössä, mutta Luojalle (ja kansalaisaktiivisteille) kiitos se on suurelta osin suojeltu kansallispuistona. Kolin huipulta aukeaa valtavan kaunis näköala Pieliselle.

Haluamme Kohtuusliikkeessä tietoisesti vaalia sitä luontoyhteyttä ja luonnon pyhyiden tajua, jota Koli symboloi.

Joka toinen syksy järjestämme kolmipäiväisen kansalaisseminaarin Joensuun yliopistokampuksella ja Kolin kylällä, vaaran juurella. Osa seminaaria on vaellus kansallispuistossa, kenties teatterin tai tanssin tai hiljaisuuden säestämänä.

Aika ajoin toiminnassamme on ollut myös selkeästi kristillisen hengellisyyden elementtejä, vaikka läheskään kaikki liikkeessämme mukana olevat eivät ole kristittyjä. Mutta kun hengellinen ulottuvuus on tarjolla ilman minkäänlaista imperialismia ja kenties yllättävilläkin tavoilla, sille on löytynyt paikkansa.

Kun tällaisissa yhteyksissä avautuu sijaa hengellisyydelle, täytyy silloin lähteä kristillisen tradition ytimeä, viisausperinteestä ja hiljaisuudesta, ja osoittaa myös sen poliittinen merkitys.

Arvostan Sinun ajatustasi siitä, että tarvitaan syvää spiritualiteettia synnyttämään kulttuuri, joka muodostaa todellisen vaihtoehdon kulutus- ja teknologiakeskeiselle läntiselle kulttuurille. Sellainen kulttuuri kykenee palauttamaan rajan tajun sekä jarruttamaan hillitöntä teknologisoitumista ja ekstraktivismia (luonnonvarojen ryöväystä).

Tunnet Naomi Kleinin ja hänen kirjansa *Tämä muuttaa kaiken*. Siinä kanadalainen kirjoittaja kuvaa nykymuotoisen kapitalismin kriisiä ja ekstraktiivismin hulluutta tällä ilmastonmuutoksen aikakaudella.

Naomi näkee paljonkin toivoa siinä, miten tavalliset ihmiset ympäri maailmaa kokoontuvat yhteen

toimimaan luonnon ja oman elämänpiirinsä puolesta. Solmitaan myös uudenlaisia liittoja, esimerkiksi perinteisten kansalaisjärjestöjen ja alkuperäiskansojen liikkeiden välillä.

Silti Naomi toteaa, että ponnistelumme jäävät hedelmättömiksi, elleivät ne liity paljon laajempaan maailmankatsomusten kamppailuun. Tässä hän kaivannee multialogia tuekseen, sillä uskonnollisilla yhteisöillä on maailmankatsomuksen muuttamisen työvälineitä, jos ne osaavat niitä käyttää. Sinä, querido Papa Francisco, osaat, Sinä teet juuri tätä muutosta. Myös erityisesti ne kansalaistoimijat, jotka avautuvat hengellisyyden voimalle, tekevät sitä.

Ilo muuttaa maailmaa. Tämän huomaan myös omassa Kohtuusliikkeessämme: yksin olisi liian ahdistavaa pohtia maapallon ylen suuria ongelmia, mutta yhdessä toisten kanssa ahdistus helpottaa, kun se kanavoituu toimintaan.

On ilo ideoida yhdessä ja toteuttaa ideoita. Välillä yksinkertaisesti vain pidämme hauskaa, järjestämme vaikka piknikin tai lähdemme teatterimatkalle.

Sekin on hauskaa, miten vähillä (= lähes olemattomilla) rahoilla voi tehdä paljon, kun ihmiset innostuvat ja antavat talkoohengessä aikaansa ja osaamista yhteisen tavoitteen puolesta. Hyvää elämää yhdessä etsiessä eletään jo hyvää elämää. Eletään jo uudessa, yhteisöllisessä sivilisaatiossa. Tämä kaikki on ollut minulle intensiivinen hengellinen kokemus.

Esimerkkejä Kohtuusliikkeemme tapahtumista viime aikoina:

- *Paneuduimme siihen, mistä on kyse vapaakauppasopimus TTIP:n neuvotteluissa. Olimme mukana toritapahtumassa kertomassa ihmisille kriittisiä näkemyksiämme.*
- *Teimme retken Selkien kylälle, missä osallistuimme keväiseen lahnarysien kokemiseen. Kalaa tuli. Eräs kylän mies opetti meitä valmistamaan lahnaruokia. Hyvää oli.*
- *Kävimme teatterissa. Nuorten näyttelijäopiskelijoiden tulkinta Dostojevskin Karamazovin veljeksistä oli vaikuttava.*
- *Kutsuimme koolle alueemme uusia kansanedustajia ja pyysimme muitakin paikallisia kansalaistoimijoita mukaan evästämään heitä. Samalla pidimme yhdessä kansanedustajien kanssa aivoriihen aiheesta ”Millaista uutta työtä ja taloutta tarvitsemme rakentamaan kestävää yhteiskuntaa?” Kiinnostava ilta.*
- *Kirjoitimme omin voimin pamfletin ”Kohtuus vaarassa – onnen aikoja rajallisella planeetalla”.*

Vinkki: tällaisen liikkeen voi kuka tahansa, parin kaverin kanssa, polkaista pystyyn

Viisaus ja kokonainen mieli

Kun läntinen sivilisaatio – joka on levinnyt moneen maailmankolkkaan – romahtaa, on olennaista säilyttää tyyni mieli. Silloin ei lamaannu, vaan näkee uudenlaisia toiminnan mahdollisuuksia.

On hyvä, jos on jo valmiiksi koettanut varautua kriiseihin. Kohtuusliikkeemme yksi tehtävä on

katsoa pitkälle eteenpäin, ennakoida uhkia sekä aloittaa henkinen ja aineellinenkin varautuminen muutoksiin.

Henkisen varautumisen asiantuntemusta löytyy muun muassa kristillisestä viisausperinteestä. Kyse on vuosituhansien kokemuksesta ja ihmismielen syvällisestä tuntemuksesta. Tällä alueella maailman eri uskontojen kokemukseräiset viisauden opetukset tulevat usein lähelle toisiaan. Ei siis ole yllättävää, että kristillisessä syvämietiskelyssä on paljon yhteistä itäisten mietiskelyperinteiden, esimerkiksi buddhalaisen tai taolaisen, kanssa. Yhteisiä piirteitä on myös juutalaisen ja islamilaisen (sufilaisen) mystiikan kanssa, kuten Sinäkin osoitat sitaatillasi kiertokirjeessäsi.

Erojakin tietysti on. Ajatellaan vaikkapa mindfulness-virtausta, jolla käsittääkseni on taustana buddhalaisia käsityksiä, vaikka virtaus pyrkii tuomaan ihmisten ulottuville uskontoihin sitoutumattoman meditaation muodon. Ilmeisesti mindfulnessissa pyritään suuntaamaan huomio ihmisen omaan mieleen ja sen tietoiseen läsnäoloon. Kristillisessä mietiskelyssä sen sijaan suuntaudutaan tietoisesti kohti Jumalaa (ja sitä kautta ulospäin, kohti lähimmäisen rakastamista).

On sanottu, että hiljaisessa, kontemplatiivisessa rukouksessa ihminen tulee johdatetuksi toimintaan, vastustamattomalla voimalla.

Mistä oikein on kyse mietiskelyssä tai kontemplaatioissa? Siinä on kyse arkimielen ja avaramman mielen yhteyden löytymisestä. Arkimieli, ego, on se joka helposti käpertyy itseensä, murehtii menneitä ja tulevia.

Avarampi, tyyni mieli merkitsee takertumattomuutta turvallisuuden, arvostuksen tai asioiden hallitsemisen peri-inhimillisiin tarpeisiin. Se on irti päästämistä.

En voi välttyä rinnastamasta tätä Iain McGilchristin näkemyksiin vasemman ja oikean aivopuoliskon olemuksista. Viisausperinteiden luonnollinen koti on oikealla aivopuoliskolla.

Mutta tietysti suurin mysteeri, Jumalayhteyteen havahtuminen, ei ole eikä sen tarvitse olla selitettävissä luonnontieteiden keinoin.

Joka tapauksessa kokonainen mieli sisältää arkimielen ja avaramman mielen yhteyden, tietyn tasapainon. Avarampi mieli saa silloin sille tarkoitetun johtajan roolin. Se on viisauden lähde. Tällainen kokonainen mieli on avoin taiteen keinoille lähestyä todellisuutta. Se ymmärtää kuvien ja metaforien kieltä ja se hakeutuu usein hiljaisuuteen.

Ajattelen virolaista säveltäjää Arvo Pärtiä ja sitä, miten hänen elämäntarinansa voi palvella esikuvana koko läntiselle kulttuurille. Ensin, 1950-luvulta alkaen, Pärt sävelsi aika kaoottisen oloista modernia musiikkia, joka kyllä kuvasi varmaan hyvin Neuvosto-Viron ilmapiiriä. Mutta se ei näyttänyt tietä toisenlaiseen maailmaan.

Pärt halusi löytää omemman ilmaisun tapansa. Hän vaikenä säveltäjänä lähes vuosikymmeneksi. Sinä aikana hän paneutui tutkimaan eurooppalaisen vanhan musiikin traditiota. Ja hän löysi itselleen läheisen hengellisyyden muodon, ortodoksisuuden. Ortodoksisuus elää vahvasti oikean aivopuoliskon alueella...

Tämän kaiken tuloksena oli Pärtin myöhäisempi seesteinen tuotanto, jossa tulevat yhteen luonto ja kulttuuri, itä ja länsi. Minä kuulen Pärtin yksinkertaisessa ja paisuttelemattomassa musiikissa itämerensuomalaisen kulttuurin runolaulajien tapaista toistoa. Kuulen luonnon ääniä, miten jää sulaa ja vesipisarot putoilevat järven pintaan.

Kuitenkaan Pärt ei ”vain palaa” johonkin vanhaan, ”romantisoiden”, vaan hän luo uutta.

Samantapaista sekä-että-kulttuuria synnyttävät monet suomalaiset taiteilijat. Kesämökkimme lähellä asui ja työskenteli kuvataiteilija Eva Ryyänen, jolle luonto, eläimet ja lapset olivat keskeisiä teemoja. Hänen työssään on aistittavissa suomalainen hengellinen suhde luontoon.

Outi Heiskasen grafiikassa ihmisten ja eläinten raja on häilyvä. Miina Äkkijyrkkä kuvaa ennen muuta lehmiä, rakkaudella ja suurella taidolla. Eeva Kilpi puolustaa runoilijana eläimiä.

Kyselen, voisivatko nämä suomalais-ugrilaiseen perheeseen kuuluvat kulttuurit, suomalainen, virolainen ja saamelainen, toimia silloittajina läntisyyden ja itäisyyden välillä? Mitä muita siltoja löytyisi tai voisimme rakentaa?

Eräs saamelaisjohtaja toivoi kirkkojen silloittavan siirtymää mekanistisesta kokonaisvaltaisempaan maailmankatsomukseen.

Kirkoilla on kosketuspintaa molempien aivopuoliskojen toiminnan tapoihin ja niiden yhteen liittämiseen. Kristillisen mystiikan traditio tarjoaa erilaisia hyviä keinoja. Alkuperäiskansat (kuten suomalaisetkin) pitivät usein keskeisenä rukouksen paikkana luontoa.

Kirkkojen on tarpeen havahtua, millaisia aarteita niillä on tarjota etsijöille. Mutta samalla niiden on oltava valmiita irtautumaan sellaisesta hylkytavarasta, jota tradition virtaan on kertynyt ja joka estää meidän aikanamme ihmisiä ymmärtämästä, mistä hengellisyydessä on kyse.

Ajattelen esimerkiksi patriarkalismia tai joillakin kirkoilla ylikorostunutta sanakeskeisyyttä tai toisilla jäykistyneitä rakenteita. Jokaisella on parannuksenteon paikka myös yhteisöinä. Sillä on välttämätöntä ja kiireellistä vapauttaa tradition vesi virtaamaan. Paikallaan seisova vesi ummehtuu. Hätä on niin suuri, että tarvitaan elävää, virtaavaa vettä ja vapaita Hengen tuulia.

Rakas hengellinen äitini, runoilijateologi Anna-Maija Raittila on jo tuonilmaisissa. Hän ilmaisi viisausteologiaansa hiljaisuuden, toiminnan, runon, rukouksen ja päiväkirjatekstiensä välityksellä. Haluan jakaa kanssasi tämän Anna-Maijan runon:

Lyhyt messu

Hiljaa

kuin sienet ja ruohot ja muurahaiset

sateessa

olivat taivaat ja maa täydet

hänen kunniaansa

Kristinuskon kontemplatiivinen pohjavesi

Kirjoitan Sinulle kesämökillämme, Pielisen rannalla. Vastarannalla kohoaa Koli. Maisema on

voimallinen.

Juuri äsken löysin tästä aurinkoiselta mökkipalstalta ensimmäiset kypsät mustikat. Hmm, kohta alkaa marjastuskausi, silloin ei paljoa ehdi kirjoittelemaan. Se on marjanpoimintameditaation aikaa.

Olen tähän mennessä korostanut viisauksiperinteen merkitystä kristinuskon keskeisenä juonteena. Ajattelen, että sen kautta lähestyen myös tämän uskon muut ulottuvuudet löytävät omimman paikkansa ja tulevat ymmärretyiksi.

Näitä muita keskeisiä ulottuvuuksia ovat oppi ja etiikka. Jos viisaustraditio eli spiritualiteetti on Mestari, on oppi lähettiläs tai palvelija. Sen rooli on varjella mysteeriä ja paradoksia. Oppia on hyvä kunnioittaa, sillä se auttaa säilyttämään tämän perinteemme oman identiteetin ja sitä kautta elävän jatkumon, yhteyden perinteen muutosvoimaan. Mutta oppia ei saa päästää isottelemaan (sillä on taipumusta siihen).

Etiikka merkitsee rakkauden konkreettisia tekoja. Luterilaisessa teologiassa pidetään suuressa arvossa kirkon yhteistä tajua siitä, että kun Jumalan armo koskettaa, ihmisessä syntyy syvä kiitollisuus, joka kanavoituu lähimmäisen rakastamiseen. Eikä kristityllä ole perusteita vetää rajaa maantieteellisesti tai ajallisesti sille kuka on lähimmäinen ja välittämisen arvoinen. Vielä syntymättömätkin, seitsemänten sukupolveen (kuten Pohjois-Amerikan alkuperäiskansat ajattelevat) kaipaavat rakkauttamme.

Nyt on ihan pakko kertoa mitä juuri katselen tätä kirjoittaessani. Tästä mökin tuvan ikkunasta näkyy järvelle, ja silmiäni edessä on suuri laakea kivi. Sille asettui lepäämään koskeloemo ja sen 11 poikasta. Kyllä, näyttää siltä että kaikki 11 ovat edelleen tallessa ja terveinä. Nyt ne ovat jo isoja pulleroita, teini-ikäisiä. Mutta ne on haudottu tämän mökin alla, kuten emo on tehnyt jo monena alkukesänä.

Kontemplaatioissa ihminen johdatetaan, Jumala johdattaa, toimimaan. Ihminen kokee täytyvänsä rakkaudella niin, että se vuotaa yli reunojen, toisille. Ainakin tätä saa pyytää. Voi raivata esteitä rakkauden virralta hakeutumalla hiljaiseen rukoukseen luonnossa, kirkossa tai kotonaan. Jokainen voi etsiä itselleen sopivaa rukouksen muotoa. Kenties rukousta voi olla jokin, mistä todella pitää? Järvenselän katselu, saunominen, musiikin kuuntelu, kissan silittäminen, yhteinen ideointi kansalaistoiminnassa? Jumala voi puhua niin monin tavoin.

Ranskalaisen Taizén yhteisön hengellisyys sanoittaa ja toteuttaa tätä *kontemplaation ja taistelun* välistä yhteyttä. Taistelulla he tarkoittavat kamppailua oikeudenmukaisemman maailman puolesta, ”ettei ihminen enää olisi ihmisen uhri”. Taistelu on väkivallatonta.

Sinä olet jesuiitta, ammennat siis ravintoa erityisesti Pyhän Ignatius de Loyolan hengellisestä perinnöstä. Siinä kontemplaatio ja toiminta kietoutuvat erottamattomasti yhteen. Ihminen on *contemplativus in actione*.

Olen ihaillut teidän jesuiittojen rohkeutta puolustaa köyhiä esimerkiksi Latinalaisessa Amerikassa. El Salvadorissa osallistuin kerran kulkueeseen, jossa muistettiin maan katolisella yliopistolla murhattuja jesuiittaintellektuelleja. He, samoin kuin arkkipiispa Oscar Romero, olivat antaneet kykynsä kamppailuun oikeudenmukaisuuden puolesta. Kulkiessamme huusimme heidän nimiään: *Oscar Romero, presente!* Koin, että he todella olivat läsnä.

Ignatiaaninen hengellisyys antaa myös hienoja välineitä meditoida Raamatun tekstien äärellä. Näin ”liian tutut” Raamatun kertomukset alkavat uudelleen elää ja välittää Jumalan puhetta minulle, juuri

nyt, joskus yllättävilläkin tavoilla.

Sinulle ja minullekin rakkaat ignatiaaninen ja fransiskaaninen perinne ovat hyvin Kristus-keskeisiä, siinä niiden voima.

Kyllähän Jeesus itse, hänen koko elämänsä, on vahva malli siitä, miten hiljainen rukous ja rohkea toiminta kuuluvat yhteen. Jeesus vetäytyi säännöllisesti vuorelle tai Öljymäelle tai muuten autioon paikkaan, olemaan yksin – tai kaksin Isänsä kanssa. Sieltä hän palasi keskelle ihmispaljoutta ja ihmisen kaipausta, pyyntöjä ja syytöksiä. Hän tarttui työhönsä, parantamaan, julistamaan ja opettamaan.

Jeesus opetti myös sanallista rukousta, rakkaan Isä meidän -rukouksen. Mutta suhde oli tämä: hieman sanoja, runsaasti olemista hiljaisessa paikassa.

Jeesus oli ja on paitsi Sana myös Viisauten. Hänessä Vanhan testamentin viisauden pohjavesi pulpahtaa taas pintaan, lähteeksi. Hän itsekkin tuntui kokevan niin, ainakin siitä päätellen, että muutamissa kohdin evankeliumeissa on säilynyt Jeesuksen lausahduksia itsestään Viisautena (esim. Matt. 11:19 tai Luuk. 11: 31-32).

Jeesus oli viisauden opettaja, jonka keskeinen viesti kuului: ”muuttakaa mielenne” (*metanoia*). Yhdestä näkökulmasta se voi tarkoittaa: yhdistäkää arkimielenne avarampaan mieleen, niin myrskyt tyyntyvät. Niin elätte oksina yhteydessä viinipuun kokonaisuuteen ja elämänvoima virtaa teihin.

Jeesus opetti käyttäen kielikuvia ja vertauksia. Vertausten avulla hän koetti ravistaa kuulijansa irtautumaan arkimielen turruttavasta tuttuudesta.

Sinun, querido Papa Francisco, monet sanontasi toimivat samoin. Esimerkiksi se, kun Evankeliumin ilo -kirjeessäsi sanot: ”Haluan mieluummin loukkaantuneen, haavoittuneen ja kadulla kulkemisesta likaantuneen kirkon kuin sellaisen kirkon, joka on sairas sulkeutumisensa ja mukavasti omaan turvallisuuteensa takertumisen vuoksi.”

Askeleita kohti toisenlaista maailmankatsomusta

On tullut aika lopetella tätä pitkäksi venähtänyttä kirjettä ja yrittää vähän vetää lankoja yhteen.

Sinulle kirjoittamalla olen koettanut saada kiinni omista intuitioistani. Olen usein pohtinut sellaista, mikä sinulle on hyvin tuttua, mutta sanani on tarkoitettu myös lukijoille, joille aiheet eivät ole kovin tuttuja.

Olen hahmotellut kirkkoa, joka olisi syvästi kontemplatiivinen ja rakastaisi radikaalisti luontoa ja kaikkia haavoittuvaisia. Mielestäni tämä ei ole mahdollista ilman että läntinen mekanistinen maailmankatsomus korvataan toisenlaisella. Peruskysymys lienee, miten vallitsevan maailmankatsomuksen muutos käytännössä voi edetä?

Kysyn sitä Sinulta, joka jo monin tavoin teet tätä muutosta. Kysyn sitä itseltäni ja meiltä kaikilta. Voisiko näistä seuraavista askelista olla jotain iloa? Mitä muita askelia voisimme ottaa?

Kirjoitellaan!

1. Mennä metsään. (Tai rannalle, vuorelle, suolle, puistoon, kuka mihinkin mielimaisemaansa.) Olla hiljaa, havainnoida kaikilla aisteilla, olla vain luonnon kanssa. Ottaa lapsi mukaan.
2. Ehkä joku kysyy: ”Entä jos elän hyvin kaupunkimaisesti, eikä minulla ole mielestäni minkäänlaista luontosuhdetta?” Silloin voi alkaa luoda itselleen sellaista. Kenties kaupungissa kasvaa puita, voi hakeutua yhden puun lähelle, koskettaa sitä, tutustua siihen ja ihmetellä sitä.
3. Hakeutua kontemplaatioon eli etsiä itselleen luonnollista hiljaisen rukouksen tapaa. Voi rakentaa kotiin, mahdollisimman rauhalliseen nurkkaukseen, pienen kotialttarin. Pyrkii säilyttämään tyyni, kokonainen mieli.
4. Kristityn on hyvä osallistua säännöllisesti kotiseurakuntansa jumalanpalvelukseen ja Pyhälle Ehtoolliselle. Olla uskollinen tässä. Kenties avautuu mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, että jumalanpalvelus muotoutuu lämpimämmäksi, kutsuvammaksi ja iloisemmaksi. Liturgia voi voimallisesti konkretisoida kokonaisempaa maailmankatsomusta. Pyhä Ehtoollinen on epätoivoa estävä ateria.
5. Perustaa oma kansalaisliike, mahdollisimman epäbyrokraattinen. Luottaa toistenkin ajatuksiin ja luovuuteen. Yhdistää voimat toisten liikkeiden kanssa. Keskellä vaativia haasteita muistaa pitää myös hauskaa.
6. Tavoitella kohtuullisuutta. Jos yksinkertaistaa elämänsä, mille vapautuu aikaa ja energiaa? Miten silloin voi jakaa enemmän omastaan tarvitseville, olla sillä tavoin rikkaampi? Nopein tapa helpottaa paikallisia ja globaaleja energiaongelmia on käyttää vähemmän energiaa. Lentää vain jos on aivan pakko. Olla ostamatta.
7. Etsiä dialogia monenlaisten ihmisten kanssa, kunnioittavassa ja tasaveroisessa hengessä. Todellisessa dialogissa osapuolet ovat valmiita oppimaan jotain uutta. Tällaisen multialogin avulla on mahdollista tarkastella maailmaa monenlaisten mentaalisten mallien näkökulmista ja tehdä oikeutta maailman moninaisuudelle. Lopultakin kuunnella kunnioittaen alkuperäiskansojen tietoa.
8. Kunnioittaa ja rakastaa eläimiä. Se tarkoittaa esimerkiksi vaikuttamista siihen, miten lihaa ja maitoa tuotetaan – omilla valinnoilla ja kannanotoilla voi muuttaa asioita. Se mitä syömme, on myös ilmastokysymys. (Syödään vähemmän lihaa!)
9. Säästää koskematonta luontoa. Osallistua kamppailuihin lähiympäristönsä – ja kaukaisempien seutujen – metsien, järvien ja merten puolesta. Etsiä uusia, väkivallattomia mutta radikaaleja tapoja toimia.
10. Nuori – miksei vanhempikin ihminen – voi miettiä mitä haluaa tehdä työkseen, mihin käyttää parhaat voimansa: millaisessa työssä voi parhaiten palvella lähimmäistä tai luomakuntaa?
11. Suuntautua kuten Taizén yhteisössä kehotetaan: Salli että sinut kauttaaltaan täyttää Autuaaksijulistusten henki, ilo, yksinkertaisuus ja armahtavuus.

Kutsun ketä tahansa tämän kirjeen lukijaa kirjoittamaan minulle. Käydään multialogia!

Querido Papa Francisco, olen kirjoittanut tämän avoimen kirjeen kiitollisuuden hengessä. Haluaisin jatkaa keskustelua kaikesta, mitä *Laudato si'* on mielessäni herättänyt – en kuitenkaan odota Sinulta minkäänlaista vaivannäköä kuten vastausta kirjeeseeni.

Tosin odotan kiinnostuneena mitä seuraavaksi keksit tehdä tai kirjoittaa.

Rehellisesti sanottuna kirjoitan itse epätoivon antamalla energialla. Haluaisin että Sinun

vauhdittamasi keskustelu hengellisyyden merkityksestä suuren muutoksen tekemisessä jatkuisi ja vahvistuisi. En oikein jaksa nähdä toivoa muussa kuin Hengen transformatiivisessa voimassa. Ilmastonmuutos on (myös) hengellinen kysymys ja voima välttämättömään muutokseen tulee hengellisistä lähteistä. Koetan takertua ajatukseen siitä, miten ilo muuttaa maailmaa.

Kiitos vielä kerran kirjeestäsi! Sehän on rakkauskirje ihmiskunnalle. Jumala suokoon Sinulle edelleen viisautta, voimaa ja terveyttä hoitaa vastuunalaista tehtävääsi. Hän antakoon Sinulle runsaskätisesti iloa!

Mökkilaiturin kesäisessä lämmössä

Pauliina Kainulainen

Sähköpostiosoitteeni on pauliina.kainulainen@luukku.com. Odottelen viestejänne.

Tässä tietoa tärkeimmistä teksteistä, joihin kirjeessäni viitataan:

María Chavez Quispe, "Land as Mother: An Indigenous-Theology Perspective" teoksessa *Creation and Salvation. Volume 2: A Companion on Recent Theological Movements*. Ed. by Ernst M. Conradie. Zürich, LIT 2012.

Naomi Klein, *This Changes Everything. Capitalism vs. the Climate*. London et al., Allen Lane 2014. Kirja on saatavilla suomeksi otsikolla *Tämä muuttaa kaiken – kapitalismi vs. ilmasto* (Into 2015).

Iain McGilchrist, *The Master and his Emissary. The Divided Brain and the Making of the Western World*. New Haven & London, Yale University Press 2009.